IZDAJA ZA GORIŠKO IN BENEČIJO

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VIII. - Štev. 92 (2088) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. I. gr. TRST, sreda 16. aprila 1952 Cena 20 lir

Smrt fašizmu!
Svobodo narodu!

PO BAZOVICI

V ponedeljek popoldne se je našim odločnim zahtevam na veličastnem in zgodovinskem taboru enotnosti na bazovski planoti, na kraju prepojenem s krvjo naših štirih herojev, pridružilo 300.000 Beograjčanov. Danes pa se je v obrambo naših pravic dvignilo ljudstvo po vseh ostalih mestih Jugoslavije. Poročila govorijo, da je včeraj in danes podprlo našo borbo nad en milijon Jugoslovanov, ki so korakali po ulicah in trgih svojih mest in še enkrat razločno in odločno povedali, da londonske kupčije ne bodo dovolili, da je dovolj popuščanja italijanskemu izsiljevanju, da je dovolj zatiranja in teptanja naših najosnovnejših pravic, za katere odpravo imo Tržačani skupaj z jugoslovanskimi narodi prelili potoke krvi v boju na življenje in smrt s tistimi, ki nas v Trstu, na Goriškem in Benečiji že zopet zatirajo in ki bi hoteli z nami ponovno polniti svoje ječe in taborišča in iz naših trupel ustvarjati nova pokopališča.

Naše zahteve, zahteve jugoslovanskih narodov, pa so tako pravične, naši dokazi o krivicah tako nepobitni, naša preteklja in sedanja borba tako globoko upravičena, da ne bi moglo, da ne bi smelo biti niti sence najmanjšega dvoma o tem, da jih more in mora razumeti ves svet. Pa ne samo razumeti! Ves svet mora to, kar zahtevamo tudi upoštevati in to upoštevanje z dejanji dokazati, kajti besed, obljub, je bilo dovolj, v kolikor jih je sploh bilo.

Toda iz Londona nam prihajajo poročila, da se bo jutri ali pojutrišnjem londonsko mešetarjenje nadaljevalo. Čeprav ta poročila ne govorijo več kot preližnja o popuščanju rimskim imperialističnim diplomatom tvoje vsakršnega odpora kot se je dogajalo doslej, je kljub temu vse neverjetno in nedopustljivo, ter neodpustljivo, da se v Londonu lahko sploh še govori o dnevnem redu vprašanje ukinitve koli udeležbe rimske vlade v upravi cone A. Zdi se, da odgovornim činiteljem angleške in ameriške vlade še vedno ni dovolj jasno, da je treba prenehati s popuščanjem, da je nastopil čas, ko je potrebno začeti z doslednim izvajanjem vsaj vseh tistih povoljnih sklepov, ki sledijo iz Edenove marčni izgredi v Trstu fašistični izgredi.

Mi ne moremo in nočemo dvomiti v to, da angleški in ameriški državniki, predvsem pa predstavniki obeh zapadnih držav, ki v imenu Varnostnega sveta Organizacije združenih narodov upravljajo našo cono, da oboji zelo dobro vedo, da je do marčnih izgredov mogelo priti le zaradi tega, ker je bila že leta 1945 po znamenitem ukazu ZVU št. 11 dana civilna oblast v roke italijanskim iredentistom. Ne moremo in nočemo dvomiti o tem, da so se odgovorni državniki vprašali po vzrokih Edenove ugotovitve in da so te vzroke tudi raziskali ter morali pri tem nujno priti do zaključka, da ti vzroki ležijo v izvajanju neukinjenih fašističnih protislovenskih zakonov, v monopolizaciji civilne oblasti v rokah iredentistov, v protizakonitih marčnih sporazumih leta 1948 med ZVU in rimskim vlado, skratka: v sistematičnem in rapidno rastočem popuščanju izsiljevalnim zahtevam rimske vlade in njenih iredentističnih agentov v Trstu, agentov, ki so postavili 20. in 22. marca letos na ulice tiste fašistične pretepače ob spremljavi šolarjev, ki so jih v takih pogojih iredentističnega oblastvenega monopola vzgoji li iz Roma postavljeni iredentisti in fašistični vzgojitelji.

Ne moremo in nočemo verjeti, da angleški in ameriški državniki ne vidijo in ne vedo, da so se kljub dejstvu, da so doli v roke italijanskim iredentistom v Trstu vse mogoče in nemogoče privilegirane položaje, da so se kljub temu iredentisti prestrašili volitev na podlagi zakona o volilnih imenikih, ki daje v nasprotju z mirovno pogodbo štiridesetimi sočem volivcem volilno pravico in kljub zakonu, ki daje volilno pravico prav tako v nasprotju z mirovno pogodbo še novim skoro dvajsettisočem iredentistov volilno pravico. Prepričani smo, da so angleški in ameriški državniki zavestno podprli prestrašene iredentiste in jim ugodili z razglasitvijo majoritetnega rimskega zakona o povezavi in s ponavljanjem tristranske izjave, nato pa z londonskim mešetarjenjem. Prepričani smo, da so odgovorni državniki za upravo naše cone na ta način storili neverjetne in nerazumljive napore, da bi za vsako ceno iredentiste obdržali v Trstu na oblasti.

Zakaj? Čemu? Zato, da so jim uprizorili pretekli mesec fašistično razgrajanje?

Ne moremo in nočemo verjeti, da je temu tako! Vsaj ne bi smelo biti tako! In če temu ni tako, če si v Londonu in v Washingtonu niso želeli razuzdanega razgrajanja fašistične drhali po tržaških ulicah, potem je potrebno reči: dovolj! In odstraniti vzroke, zaradi katerih je do dviganja fašističnih glav prišlo. Predvsem pa odstraniti tiste, ki so fašistično drhal organizirali in jo skušali braniti celo z demagoškimi ter puhlimi frazami o grožnji «nesodelovanja» in podobno.

Mnenja smo torej, da je dovolj jasno, zakaj gre. Mnenja smo, da je to dovolj jasno predvsem za tistega, ki se je proti fašizmu boril in ki fašizma noče več oživljati.

Prav to smo v Bazovici ponovno povedali; prav to je ob sklicanju londonske konference povedal maršal Tito in vsi jugoslovanski narodi na ulicah in trgih svojih mest; prav to ponovno včeraj in danes govorijo množice Jugoslovanov, tistih Jugoslovanov, ki so pohode fašistov tako drago in krvavo plačali.

In končno prav to hoče povedati v Londonu samem odgovornim angleškim in ameriškim državnikom ter vsemu svetu naša tržaška delagacija, ki se mudi tam že osem dni.

Če torej London in Washington v resnici nočeta fašizma, naj poslušajo naš glas z veličastnega tabora v Bazovici, naj poslušajo glas jugoslovanskih narodov, naj poslušajo glas naših delegatov, ki so jih v posebnih pismih zaprosili, da jim omogočijo, da bi jim postregli z nepobitnimi dokazi o vzrokih fašistične povampirjenosti v Trstu in v Italiji. Poslušajo naj predvsem glas slovenskih članov delegacije, ki jim bosta postregla s podatki o krivicah, ki se godijo Slovencem v naši coni, o krivicah, o katerih smo prepričani, da jih niti angleško niti ameriško ljudstvo ne bi nikdar bilo pripravljeno niti en sam dan prenašati.

Državniki Londona in Washingtona pa naj se ozrejo tudi na početje rimske kominformovske agenture in njene podružnice v Trstu. In dobro naj se zamislijo nad kominformovskim stališčem in se vprašajo: zakaj je Kominform podprl italijanske fašiste in organizatorje fašistovskih izgredov. Odgovor na to vprašanje, odgovor, ki je tako na dlani, mora ob količkaj dobri volji odstraniti še sleherno obotavljanje pred nujno odločitvijo o tem, da se z londonskim mešetarjenjem preneha, nato pa vzame iz rok oblast tistim, ki so doslej v Trstu storili vse, da se fašizem vrne.

Londonsko barantanje se nadaljuje

LONDON, 15. — Danes se je nadaljevala londonska konferenca o Trstu. Kolikor je bilo mogoče zvedeti, niso razgovori prinesli nič novega. Za jutri je napovedan sestanek člana italijanske delegacije Casarda, ki se je pravkar vrnil z novimi navodili iz Rima, z načelnikom angleške delegacije, Sirom Piersonom Dixonom. Kaže, da je italijanska delegacija danes dala nove predloge.

Volilne priprave v Južni Italiji

(Od našega dopisnika)

RIM, 15. — V vseh občinah v 33 provincah, v katerih bodo 25. maja volitve, postaja predvolilna delavnost vse bolj mrzlična. O volilni propagandi je zaenkrat še težko govoriti, saj je marsikje še povsem nejasno, kako bodo stranke nastopile, s kom se bodo zvezale in podobno. Demokrestjanskim težavam ki izvirajo iz želje po sedenju na dveh stolih, t. j. po sodelovanju z monarhisti in z demokratičnimi strankami sredine, se pridružujejo še številne «neodvisne liste», za katerimi sicer ni težko opaziti kominformističnega režiserja, ki pa zbirajo precej znana krajevna imena in politične predstavnike raznih barv, od raznih socialistov, preko disidentskih republikancev do liberalnih pacifistov.

Nevarnost «neodvisnih list» za demokrstjane je tem resnejša na italijanskem jugu, kjer zaradi precejšnje politične neprebujenosti igrajo glavno vlogo osebni vplivi, pa tudi gospodarska odvisnost, obenem pa so bile napake vladne politike najbolj občutne.

V Rimu delajo težave republikanci, ki nadaljujejo opozicijo proti vodstvu stranke, ki se je pokazala že na kongresu v Bariju; upirajo se sodelovanju z demokristjani. Sploh se zdi, da odpor proti demokristjanom med ostalimi političnimi tokovi ni nikjer tako močan kot v Rimu, kjer je Vatikan najbližji. Tako so tudi kominformisti dosegli s svojimi prizadevanji z «neodvisnimi listami» največ uspeha spet prav v Rimu, kjer so si pridobili sodelovanje starega politika Nittija.

Zaostalost italijanskega juga in napake italijanske vlade olajšujejo tudi igro neofašistov, ki si skušajo zagotoviti v zvezi z monarhisti čim večji vpliv. To je najbolj občutno v Neaplju, kjer so bili demokristjani že spočetka mnenja, da imajo brez monarhistov malo upanja na uspeh. Kot znano, so se Laurovi (Lauro je znan ladijski lastnik) monarhisti v Neaplju povezali z MSI.

Italijanski tisk se v teh dneh mnogo ukvarja z volilnimi problemi, predvsem pa napada razne «neodvisne liste». V teh dneh so se tem splošnim napadom pridružili osebni napadi na Nittija.

De Gasperi je bil danes v Toscani, kjer je govoril ob proslavi 500-letnice rojstva Leonarda da Vincija.

A. P.

Maroško vprašanje pride pred OZN?

KAIRO, 15. — Glavno tajništvo Arabske zveze je sklenilo, da pripravi predložitev maroškega vprašanja glavni skupščini OZN. Na skupnem sestanku sta voditelj maroške stranke Istiqlal in namestnik glavnega tajnika Arabske zveze sklenila, da se bodo posameznim državam članicam OZN poslali podatki o razvoju dogodkov v Maroku. Države članice Arabske zveze bodo napravile tudi diplomatske korake pri vseh vladah, da poudarijo važnost maroškega vprašanja.

VSA JUGOSLAVIJA SE JE DVIGNILA V OBRAMBO NAŠIH PRAVIC

V dveh dneh je nad milijon Jugoslovanov demonstriralo proti nadaljevanju londonske konference

Samo v Zagrebu se je zbralo včeraj nad 200.000 demonstrantov in vzklikalo: „Ako Trstu treba spas - druže Tito evo nas!" Oster odgovor „Borbe" in „Politike" na blatenje Jugoslovanov v „Messaggeru" - Demonstracije v Ljubljani

Slovenci v coni A postavljajo upravičene zahteve in na njih strani je v tej borbi vsa Jugoslavija - poudarja „Borba"

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 15. — Jugoslavijo je od včeraj zajel nov val demonstracij proti poskusom trgovanja na račun življenjskih interesov Jugoslavije in prebivalstva Svobodnega tržaškega ozemlja. V vseh večjih mestih, industrijskih središčih so se danes vršila množična zborovanja.

Prestolnica Hrvatske, Zagreb, pa se je danes pridružila Beogradu. Okrog 200.000 Zagrebčanov je ob 18. uri napolnilo Trg Republike (bivši Jelačičev trg) in vse dohodne ulice, čeprav je bilo zborovanje napovedano šele za 19. uro.

«Življenje damo - Trsta ne damo!»

«Ako Trstu treba spas,
druže Tito, evo nas!»

To je bil odgovor Zagrebčanov na imperialistične zahteve Italije. Josip Cazi, podpredsednik republiške zveze sindikatov in drugi govorniki so morali dolgo čakati, da so lahko prišli do besede, ker je ogorčenje Zagrebčanov bilo preveliko, da bi se ogromne množice umirile.

Do demonstracij je prišlo danes v manjšem obsegu v Beogradu, v velikem obsegu pa v Splitu, na Reki, Tuzli, Osijeku, Leskovcu, Kragujevcu, Bitolju, Gostivarju, Nišu, Titovgradu in v drugih mestih.

Vsa Jugoslavija je na nogah.

Vsa Jugoslavija je vstala v obrambo Trsta in svojih pravic. Nad en milijon Jugoslovanov je včeraj in danes ponovno zakričalo v svet:

«Ni rešitve brez Jugoslovanov!»

«Naj si ljudje na Zapadu in Vzhodu zapomnijo, je poudaril hrvatski književnik FRANICEVIĆ na demonstracijah zagrebških študentov, ki so bile že popoldne, «da se moč in volja človeka, ki je odločen boriti se do konca, in ki želi živeti svobodno, ne more izračunati s pomočjo matematike. Tak račun je dovedel do napačnih rezultatov Hitlerja in Mussolinija. Tak račun je dovedel do napačnih rezultatov Stalina in tak račun bo privedel na napačno pot vsakogar, ki se bo poskušal igrati z interesi naše države in ki pri tem računa samo z divizijami in tanki. Ni te moči, ki bi lahko okovala v suženjske verige narod, ki hoče živeti svobodno», je dejal Franičević.

Nocojšnja «POLITIKA» in «BORBA» komentirata pisanje «MESSAGGERA», ki se je drznil trditi, da zavezniki dobro vedo «da se na italijanski narod lahko zanesejo, kar pa se ne more reči za Jugoslovane, ki so v preteklosti dali dokaze nezvestobe».

«Da se sploh lahko najde en sam pošten človek na svetu, ki bi lahko brez gnusa prečital to blebetanje De Gasperijevega «Messaggera», piše «Politika» in našteva dokaze «zvestobe» Italije v prvi svetovni vojni.

«V drugi svetovni vojni so čakali, da bolno Francijo raztrgajo Hitlerjeve horde, da bi ji zarili nož v hrbet. Nato so čakali, da Hitler napade Jugoslavijo. Ko pa so videli, da je Hitler pred porazom, so mu obrnili hrbet ter se obrnili na Francijo, Jugoslavijo in ostale zaveznike ter jokavo zacvilili:

«Poveri Italiani — buono partigiano...»

«Borba» dodaja gornjim ugotovitvam:

«Ali smo mi v vsaki borbi ponujali zavezništvo in usluge eni ali drugi strani? Mi ali Rim? Kdo je v zgodovini dal dokaze nezvestobe? Kdo je osvajal v Afriki? Napadel Albanijo? Grčijo? Počenjal zverstva? Zahteval Nico, Korziko, Savojo, Brigueo, Tendeo, Malto? Ves svet? Mi ali Rim? — Rim! Vedno isti osvajalni Rim s pretenzijami imperialista in s sposobnostmi za diplomatsko izsiljevanje!

Mi dobro vemo, s kom imamo opravka!

Mi dobro vemo, da nam nihče ne more vrniti mrtvih», poudarja «Borba» v zvezi z upravičenimi zahtevami Slovencev v coni A.

«TODA PRAV TAKO DOBRO VEMO, DA SE NASIM LJUDEM V CONI A LAHKO VRNEJO GOSPODARSKE, KULTURNE, NARODNE IN ZGODOVINSKE PRAVICE, KI SO JIM BILE ODVZETE.

TO MI ODLOČNO ZAHTEVAMO S TRŽAŠKIMI SLOVENCI IN NA NJIH STRANI JE V TEJ BORBI VSA JUGOSLAVIJA !»

BOZO BOŽIČ

(Od našega dopisnika)

LJUBLJANA, 15. — Po včerajšnjih demonstracijah, na katerih je bilo zbrano več kot 30.000 prebivalcev Ljubljane, so se danes v poznih popoldanskih urah ponovno pojavile na ljubljanskih ulicah velike množice prebivalstva in demonstrirale proti šovinističnemu italijanskemu pohlepu po Tržaškem ozemlju in proti londonski konferenci, ki zaseda proti volji jugoslovanskih narodov. Demonstracije so bile v večjih četrtih mesta: v Mostah, na Viču in drugod. Največ demonstrantov pa se je zbralo na Kongresnem trgu, kjer je zbrani množici govoril univ. prof. dr. ANTON MELIK, ki je v svojem govoru utemeljil zgodovinsko in zemljepisno pripadnost tržaškega zaliva in Istre slovenskemu ozemlju.

Zastopnik ljubljanskih študentov je v svojem govoru na Kongresnem trgu vprašal, če bodo državniki zapadnih držav pozabili na svoje zaveznike v minuli vojni.

«Motijo se, je dejal, ako mislijo, da bomo tudi danes popuščali, kakor smo popuščali zaradi miru v preteklosti!

Toda to se ne bo več zgodilo!

Danes poskušajo izrabljati našo željo po miru, a popuščanja odslej ne bo več!

Če hočejo biti zavezniki naši prijatelji, naj tudi spoštujejo naše pravice!»

Zbrana množica je ogorčeno protestirala proti zasedanju londonske konference ter vzklikala maršalu Titu, Edvardu Kardelju in Jugoslovanki ljudski armadi.

Danes se je velika množica mladincev zbrala na ljubljanskem kolodvoru ob prihodu vlaka, s katerim eta se pripeljala iz Pariza z zasedanja vrhovnega foruma za mir MOSA PIJADE in JOSIP VIDMAR.

Mladinci so vzklikali gesla o obrambi Tržaškega ozemlja in proti nadaljevanju zasedanja londonske konference. Na zahtevo mladincev jim je spregovoril Moša Pijade.

CIRIL STER.

Amr paša odpotoval v London

KAIRO, 15. — Izvršilni odbor vafdistične stranke je danes objavil manifest, v katerem poziva vse Egipčane, naj se z vsemi silami uprejo odložitvi splošnih volitev v Egiptu. Manifest poudarja, da je vladni sklep protiustaven in da je njegov namen zadati smrtni udarec parlamentarni ustanovi in narodni stvari.

Medtem javljajo, da je Amr paša odpotoval nocoj z letalom v London. Predvideva se, da se bo jutri sestal z britanskim zunanjim ministrom, kateremu bo izročil odgovor Hilali paše na zadnje osebno Edenovo pismo.

KAIRO, 15. — List «Al Ahram» piše, da so odgovorni krogi mnenja, da so bodoči angleško-egiptovski odnosi odvisni od tega, ali bo poslanik Amr paša uspel pripraviti Veliko Britanijo, da «znova prouči svoje stališče do vprašanj, ki so dovedla do sedanje mrtve točke». Amr paša pa že ni odpotoval iz Kaira v London. Pripominja se, da so pripravljalni razgovori privedli Britance do tega, da so pristali na priznanje načela izpraznitve področja Sueškega prekopa, potem ko se je Egipt obvezal, da bo poskrbel pod svojo odgovornostjo za primerno obrambo skupno s prizadetimi državami Srednjega vzhoda List trdi dalje, da je bil dosežen načelni sporazum, na podlagi katerega bi morala Velika Britanija, takoj ko bi izpraznila področje Sueškega prekopa, pozvati vse vzhodne države vštevši Turčijo, Iran in Afganistan na kongres, na katerem bi proučili vprašanje obrambe. «Kongres bi moral imeti pravico povabiti katero koli veliko državo, da prisostvuje sejam, toda razume se, da bi bila ta vabila omejena na ZDA in Veliko Britanijo. Egipt je dejansko pripravil načrt, ki bi zajamčil dobro obrambo, tako da so razgovori dobro napredovali. Toda z egiptovske strani se je vztrajalo na priznanju enotnosti področja Nila in na tem, da Velika Britanija prizna novi naziv, ki ga je prevzel egiptovski kralj».

V zvezi s tem člankom se v Londonu zanikuje, da so kdaj mislili izključiti Francijo od morebitnega dogovora o obrambi Srednjega vzhoda. V angleškem zunanjem ministrstvu izjavljajo, da tolmačenje omenjenega lista ne odgovarja resnici. Pripomnja se, da sploh ni bilo govora o drža, vah, ki bi se morebiti udeležile te konference. Če pa bi do te konference prišlo, bi britanska vlada želela, da bi se je udeležila tudi Francija. Za sedaj pa se skušajo sporazumeti o angleško-egiptovski izjavi, ki bi se nanašala na načelo izpraznitve in suverenosti nad Sudanom. Na podlagi te izjave bi se nato začela pogajanja med Veliko Britanijo in Egiptom. Največja ovira je vprašanje Sudana.

Organizatorji marčnih fašističnih izgredov v Trstu

Skof Antonio Santin, demokrstjanski župan dr. ing. Gianni Bartoli (oba iz Rovinja) in demokrstjanski od ZVU imenovani conski predsednik prof. dr. Gino Palutan (ki ga je lani rimska vlada poslala dekret, da je postavljen za prefekta).

SESTANEK SALAZAR-FRANCO

MADRID, 15. — Včeraj in danes sta se sestala Franco in predsednik portugalske vlade Salazar. Sestanek, ki je bil v Ciudad Rodrigo v Španiji, je bil pripravljen v največji tajnosti. V Madridu doslej sploh še niso ničesar poročali o tem sestanku, pač pa je portugalsko ministrstvo v Lizboni izdalo poročilo, ki pravi, da sta se Salazar in Franco sestala, da bi «skupno pregledala vprašanja, ki trenutno zanimajo Pirenejski polotok» in končuje, da sta oba ugotovila «nujnost, primernih ukrepov za skupno obrambno akcijo v splošnem okviru zahodne obrambe».

Po poročilu portugalskega zunanjega ministrstva so bili pri razgovorih navzoči odpravnik poslov španskega zunanjega ministrstva Carrero Blanco, general Vigon, načelnik španskega generalnega štaba, Nicolas Franco, španski veleposlanik v Lizboni, portugalski zunanji minister Paulo Cunha, portugalski obrambni minister Santos Costa in portugalski veleposlanik v Madridu Carnero Pacheco.

Cenzura je doslej onemogočila vsako podrobnejšo informacijo o vsebini razgovorov, zato se opazovalci omejujejo na ugibanja. Pri tem poudarjajo, da je do sestanka prišlo teden dni po španskem diplomatskem koraku v zvezi s Tangerjem, v času, ko je španski zunanji minister Martin Artajo na uradnem potovanju po Bližnjem vzhodu, in tik pred začetkom špansko ameriških pogajanj.

Znano je portugalsko prizadevanje, da bi bila tudi Španija vključena v atlantski pakt; portugalski predstavniki so vprašanje že večkrat načeli na zasedanjih atlantskega sveta. Zadnjič je o tem govoril portugalski zunanji minister Cunha na atlantski konferenci v Lizboni. Ker pa se nekatere članice atlantskega pakta, predvsem Francija in Anglija, upirajo vključitvi Francove vlade v zahodno obrambno skupnost, je nastala zamisel tristranske pogodbe med Španijo, Portugalsko in ZDA.

V kratkem se bodo začeli špansko-ameriški razgovori o vojaški pomoči in oporiščih, ki jih je Španija pripravljena odstopiti ZDA. O tej pomoči se govori že dalj časa in ameriški kongres je že pred enim letom zanjo izglasoval kredit 100 milijonov dolarjev, ki pa je še vedno neizrabljen. Očitno je torej, da v ameriško-španskih odnosih, doslej ni šlo vse gladko in zelo je verjetno, da išče Franco zaveznike, ki bi ga čim bolj podprli, Salazarjev klerikalno-fašistični režim se zdi za to kot ustvarjen.

Sporazum o vojaški pomoči med Britanijo in evropsko obrambno skupnostjo

Članice evropske obrambne skupnosti in Velika Britanija so se sporazumele o medsebojni vojaški pomoči v primeru napada na eno od teh držav - Prvi komentarji

LONDON, 16. — Danes zjutraj so v Londonu uradno naznanili sporazum med Veliko Britanijo in evropsko obrambno skupnostjo za medsebojno vojaško pomoč v primeru oboroženega napada na eno od obeh strank.

Hkrati je bila objavljena britanska bela knjiga in tudi komunike šestih držav evropske obrambne skupnosti.

V uradnem naznanilu britanske vlade je rečeno, da je britanska vlada že ob raznih priložnostih pokazala svoje posebno zanimanje za evropsko obrambno skupnost in svoj namen, da bi Veliko Britanijo čim tesneje povezala z evropsko obrambno skupnostjo v vseh stopnjah njenega političnega in vojaškega razvoja.

Dne 14. marca je konferenca za evropsko vojsko v Parizu (katere se udeležujejo Francija, Italija, Belgija, Nizozemska, Luksemburg in Nemška zvezna republika) povabila britansko vlačo, naj bi stopila v uradni pogodbeni odnos z evropsko obrambno skupnostjo. Konferenca je posebno predlagala, naj bi vseboval tak sporazum obojestransko zagotovilo vojaške pomoči v primeru napada, kakor ga predvideva točka štiri bruseljske pogodbe, ki je bila sklenjena leta 1948 med Veliko Britanijo, Francijo, Belgijo, Nizozemsko in Luksemburgom.

V odgovoru na ta predlog je britanska vlada izjavila, da je voljna skleniti z evropsko obrambno skupnostjo sporazum v smislu, kakor ga je želela konferenca, je nadalje rečeno v naznanilu britanske vlade. Predlagala je, da bi Velika Britanija po takem sporazumu nudila ves čas, dokler bo članica Severnoatlantske organizacije in bi bila v tem času katera od članic evropske obrambne skupnosti ali evropske obrambne sile v celoti žrtev oboroženega napada v Evropi, napadenim obrambnim silam vso vojaško in drugo pomoč ter podporo. Članice evropske obrambne skupnosti pa naj bi zajamčile enako pomoč Veliki Britaniji.

Učinek britanskega predloga je, da bo v bodočnosti veljala bruseljska pogodba za avtomatično vojaško pomoč v primeru napada med Veliko Britanijo in evropsko obrambno skupnostjo v celoti. Veljavnost tega jamstva pa je povezana s časom, v katerem bo Velika Britanija ostala članica severnoatlantske organizacije.

Britanska bela knjiga vsebuje zgornje naznanilo britanske vlade in osnutek bistvenih točk sporazuma ki ga je poslala britanska vlada v Pariz.

Osnutek navaja pogoje za vzajemno vojaško pomoč v smislu zgornjega naznanila britanske vlade.

Šest držav evropske obrambne skupnosti pa je objavilo naslednji komunike:

«Kot zaključek izmenjave mnenj med britansko vlado in vladami šestih držav, ki se udeležujejo pariške konference za ustanovitev evropske obrambne skupnosti, bo izdelano besedilo osnutka pogodbe med Veliko Britanijo in temi šestimi državami, ki nameravajo sestavljati evropsko obrambno skupnost».

Komunike navaja potem določila nameravanega sporazuma, kakor so omenjena v naznanilu britanske vlade.

«Ta sklep, ki so ga prizadete vlade z velikim zadoščenjem pozdravile, bo tesno povezal Veliko Britanijo in nameravano evropsko obrambno skupnost. Jamstva, ki jih je dala Velika Britanija šestim državam, udeleženim v evropski obrambni skupnosti, so dejansko istega značaja, kakor jamstva, ki si jih bodo zagotovile te države v okviru svoje obrambne skupnosti.

Zgoraj omenjeni sporazum bo omogočil, da bo delo v Parizu pospešeno. Uspeh tega dela se bo pokazal čez nekaj tednov v osnutku pogodbe, ki bo predložena v odobritev in podpis prizadetim vladam».

Britanski sklep, da prevzame obveznosti z evropsko obrambno skupnostjo glede vzajemne obrambe, so v bonnskih političnih krogih sprejeli z zadovoljstvom. Neki predstavnik bonnske vlade je izjavil: «Kadar Velika Britanija daje jamstva, se ne obotavlja postaviti na tehtnico vse svoje sile in tudi svoj obstoj za izpolnitev svojih obveznosti. Pokazala je to v Belgiji leta 1914 in na Poljskem leta 1939. Britanski sklep spopolnjuje mrežo sporazumov o pomoči, ki je določena z bruseljskim paktom. To je prvikrat v zgodovini, da Velika Britanija sklene vojaško zavezništvo z Nemčijo».

Predstavnik je nato izrazil upanje, da bodo ZDA kmalu sprejele podoben sklep.

Tudi v francoskih odgovornih krogih so britanki sklep sprejeli ugodno. Izjavljajo, da bo britanska podpora evropski vojski znatno olajšala rešitev drugih vprašanj tehničnega značaja, ki bodo lahko nastala iz sodelovanja med evropsko obrambno skupnostjo in britanskimi silami. V Londonu izjavljajo, da predstavlja obveznost, ki jo je prevzela britanska vlada, dokaz neposredne povezanosti, ki jo želi Velika Britanija imeti z organizacijo, v kateri ni ona sestavni del. To je samo prvi korak — se poudarja — in lahko se pričakuje, da bo sodelovanje postalo vedno tesnejše sorazmerno z razvojem evropske obrambne skupnosti, tako da se bo v prihodnosti popolnoma amalgamiralo.

V istih krogih pa se poudarja, da jamstvo ne velja za primer, da bi se Zahodna Nemčija umaknila iz evropske obrambne skupnosti. O tem pa se bodo še razgovarjali in bodo tozadevni sporazum javili ob podpisu pogodbe.

PARIZ, 15. — V pooblaščenih krogih izjavljajo, da se bodo predstavniki Velike Britanije, ZDA in Francije verjetno sestali še pred koncem tega tedna, da proučijo zadnjo sovjetsko noto v Nemčiji in pripravijo načrt skupnega odgovora.

Kdo bo naslednik Eisenhowerja?

LONDON, 15. — Lord Ismay je nocoj odpotoval v Pariz, kjer bo prevzel mesto glavnega tajnika NATO.

Prihodnje tedne se bo v Parizu sestal prvikrat novi stalni svet NATO. Ob tej priliki bo pozval Trumana, naj imenuje naslednika generala Eisenhowerja. V londonskih vojaških krogih menijo, da namerava Truman imenovati sedanjega poveljnika Eisenhowerjevega glavnega stana generala Gruentherja. S tem v zvezi so članice NATO že stopile v stik. Domnevajo, da je v zvezi s tem vprašanjem tudi današnje potovanje angleškega obrambnega ministra Alexandra v Pariz, kjer se je razgovarjal z Eisenhowerjem, z Gruentherjem in drugimi častniki SHAPE. Ob povratku v London je Alexander zanikal, da bi bil Eisenhowerju priporočal, naj bi podprl kandidaturo Montgomeryja.

Churchill povabil Menziesa

LONDON, 15. — Na predsedstvu vlade so izdali nocoj naslednje sporočilo:

«Na povabilo britanskega ministrskega predsednika Churchilla bo obiskal avstralski ministrski predsednik Menzies ob koncu maja Veliko Britanijo, da bi obnovil stare stike. Med svojim obiskom bo izkoristil priložnost, da bo razpravljal o zadevah, ki se tičejo obeh držav».

Po mnenju uradnih krogov bi se rad britanski ministrski predsednik osebno posvetoval z Menziesom o večjem številu zadev, ki se tičejo obeh držav, vključno zunanjepolitične zadeve in posebno zadeve Daljnega vzhoda ter obrambne zadeve.

TOKIO, 15. — Ameriške oblasti so dovolile Japoncem od danes dalje polno svobodo za obnovitev vojne industrije.

PO GLASOVANJU O TUNIŠKEM VPRAŠANJU V VARNOSTNEM SVETU

Pakistanski delegat obsoja francosko politiko v Tuniziji

Ameriški sindikati pozivajo vlado, naj vpliva na francosko vlado, da bi popustila glede tuniških zahtev - Arabske in azijske države nameravajo spraviti zadevo pred glavno skupščino OZN

NEW YORK, 15. — Po zavrnitvi čilskega predloga za vpis tuniškega vprašanja na dnevni red in pakistanskega predloga, naj se zaslišijo delegacije arabsko-azijskih držav, je predsednik Varnostnega sveta pakistanski delegat Bokhari med drugim izjavil: «Mislimo, da so incidenti v zadnjih treh mesecih, ki so se dogodili v Tuniziji, nekaj več kakor krajevna gibanja ali nemiri, ki bi zahtevali samo običajne ukrepe varnostnih sil. Niso jih povzročili maloštevilni neumni ali hudobni elementi ene ali druge strani. Položaj ima svoje korenine v preteklosti, ima v sedanjosti skrajno nestalno ravnotežje in pričakovati je zlo tudi za prihodnost».

Bokhari je nato govoril o zgodovini francosko-tuniških odnosov in nadaljeval: «Francoski generalni rezident si je prilastil vse oblasti vladarja in uporablja bejev pečat, da ohrani iluzijo o bejevi suverenosti. Tuniško ljudstvo nima zakonodajnih organizmov ali izvoljenega parlamenta, ki bi lahko izdajal zakone notranjega značaja. Kljub imenovanju tuniških ministrov je oblast v rokah francoskih funkcionarjev. Tunizijci niso nikoli rade volje sprejeli te nadvlade. Dejstvo, da je francoska vlada napovedala novi načrt reform, medtem ko so zaprli vse nacionalistične voditelje, ki so edini, s katerimi bi se bili lahko pogajali o načrtih, nam gotovo ne vliva zaupanja.

S predložitvijo tega vprašanja je bil namen delegacije sledeči:

1. Zahtevati dobre usluge Varnostnega sveta, da se reši tuniško ljudstvo sramotnega položaja, težav uničevanja življenj in dobrin ter izgube državljanskih pravic, katerim je podvrženo zaradi tega, ker ljubi svojo domovino in svobodo;

2. zahtevati dobre usluge Varnostnega sveta, da se premosti mrtva točka, ki naglo uničuje dobre odnose, ki bi morali obstajati med Francozi in Tunizijci;

3. kolikor mogoče hitro zajeziti razburjenje v Afriki in Aziji zaradi možnosti krvavega spopada med šibkim, dobrim ljudstvom, ki je brez pomoči, in evropsko silo, ki je neizmerno močnejša in katere nadvlada nad rodno zemljo drugega naroda nima nobenega moralnega opravičila».

Francoski delegat, ki je odgovoril, je izjavil, da so te trditve «nepravične in polne napak». Nato je bila seja zaključena.

Domneva se, da bodo skušale arabsko-azijske države sedaj spraviti zadevo pred glavno skupščino OZN. Iz zanesljivih virov javljajo, da se bodo arabsko-azijske države še dalje borile za stvar Tunizije. Diplomatski opazovalci so mnenja, da bodo arabsko-azijske države težko zbrale zadostno število glasov, ki so potrebni za odobritev pred glavno skupščino.

Na tiskovni konferenci je pakistanski delegat izjavil, da pričakujejo arabsko-azijske delegacije mnenje svojih vlad o umestnosti sklicanja izrednega zasedanja glavne skupščine OZN. Dodal je, da včerajšnje glasovanje v Varnostnem svetu v ničemer ne spreminja položaja. Obrazložil je nato vzroke svoje pobude v tuniškem vprašanju in dejal, da je vedno bolje, da reakcija, ki jo povzroča to vprašanje, najde svoj izliv v Varnostnem svetu namesto v notranjosti Tunizije. Zagovarjal je nato načelo neposrednih razgovorov med Francijo in tuniškimi nacionalističnimi voditelji ter bivšo Chenikovo vlado, o kateri je poudaril, da je edina predstavljala voljo Tunizijcev. Pakistanski delegat ni izključil možnosti nove pritožbe Varnostnemu svetu, če bi položaj v Tuniziji to zahteval.

Ameriški sindikalni organizaciji CIO in AFL sta danes izročili tisku izjavo, v kateri protestirata, ker se je ameriška vlada vzdržala glasovanja glede vpisa tuniškega vprašanja na dnevni red Varnostnega sveta. Obe organizaciji pozivata vlado, naj spremeni svoje stališče in naj vpliva na francosko vlado, da dovoli tuniškemu ljudstvu resnično politično neodvisnost.

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

Danes, sreda 16. aprila
Benedikt, Božislava
Sonce vzide ob 5.18, zatone ob 18.52. Dolžina dneva 13.34. Luna vzide ob 1.13, zatone ob 9.20.
Jutri, četrtek 17. aprila
Rudolf, Vitigoj

Šovinisti v Beneški Sloveniji ovirajo celo razdeljevanje pomoči,

ki so jo beneškim Slovencem poslali goriški in tržaški bratje po snežnih metežih

Ob velikonočnih praznikih so v Beneški Sloveniji pospešili razdeljevanje pomoči potrebnim benečanskim družinam; pomoči, ki so jo s toliko velikodušnostjo prispevali goriški in tržaški bratje, ko so zvedeli za veliki snežni metež, ki je tako prizadel beneške gorske kraje.

Odbori, ki so se ustanovili v raznih občinah, da razdelijo to pomoč, so začeli živo delovati, da bi beneško ljudstvo občutilo ta dokaz bratstva Slovencev drugih pokrajin prav ob velikonočnih praznikih.

Toda te pomoči niso mogli povsod in vedno tako naglo razdeliti, kakor bi bilo treba. V raznih krajih so oblasti zavirale delitev pomoči, namesto da bi jo pospeševale, vse to pa zaradi vpliva videmskih kolovodij. To se bo morda zdelo čudno; toda upoštevati je treba, da vsaka slovenska iniciativa, pa naj predstavlja še tako dobre namene in naj ima izključno človečanske in velikodušne cilje, naleti takoj na nezaupanje in nasprotovanje skrajnih in prenapetih «italianissimov», ki vedrijo in oblačijo v Vidmu in ki imajo velik vpliv tudi v najbolj oddaljenih vasicah Beneške Slovenije.

Tako so na primer razširili glasove, da bodo vsi oni, ki bi sprejeli to pomoč, izključeni od razdeljevanja morebitne pomoči, ki naj bi jo dala italijanska vlada. Kdaj naj bi prišla ta pomoč, pa nihče ne ve, ker ni nihče doslej še nič o tem govoril. Zdi se, da so pet milijonov lir, ki so jih v prvem trenutku določili, popolnoma porabili za prvo pomoč, ki so jo prinesli ljudem alpinci, ko so prišli v gorske kraje s smučmi. Naj bo kakor koli, italijanske oblasti niso nikoli govorile o kaki pomoči.

Kako se je torej razširil glas, da bo izključen pri razdeljevanju vladne pomoči oni, ki bo sprejel pomoč slovenskih bratov iz Gorice in Trsta? Te vesti ne moremo določno pripisati nobeni pristojni oblasti. Lahko pa si predstavljamo, od kod izvira ta trditev, katere namen je ovirati to človekoljubno delo. Tako se ne morejo nacionalisti niti ob velikonočnih praznikih otresti svoje mržnje ter pokazati vsaj nekaj bratstva.

Na vsak način je beneško ljudstvo ob razdeljevanju te pomoči čutilo, da ni zapuščeno ter da so drugi slovenski bratje z njim solidarni. Zato je tudi z velikim zadovoljstvom prejelo pomoč, kjer pa je še niso, jo z veseljem pričakujejo.

Pri Sovodnjah je potreben nasip da ne bo Soča odnašala zemlje

Nezadovoljiv odgovor goriškega prefekta sovodenjskemu županu, ki je zahteval, naj država priskoči na pomoč

SOVODNJE, 15. — Po zadnjem deževju kakor tudi pri prejšnjih je Soča precej narasla in poplavila obsežne travnike na levem bregu v bližini Sovodenj. Ko voda odteče, ostane na obsežnih pašnikih veliko naplavin, ki skoraj popolnoma uničijo dobro pašo. Najhujše pa je, da Soča «na Spiku» odnaša vsakokrat obsežne kose travnikov, ki jih ni mogoče nadomestiti.

Ker se to ponavlja že dolga leta in ker doslej oblasti niso še ničesar ukrenile, je odšel sovodenjski župan Češčut h goriškemu prefektu in mu stvari pojasnil. Dejal je, da sovodenjska občina nima toliko denarja, da bi zmogla tako obsežna javna dela in da naj zato priskoči na pomoč prefektura ali pa pokrajina. Prefekt Giammichele je odgovoril, da država nima denarja za taka dela in da naj Sovodenjci stopijo v stik s tehničnim uradom, ako bi bil pripravljen založiti denar. Seveda je tak odgovor enak, kot da bi odkrito rekel, da Sovodenjci zaman trkajo na katerakoli vrata s prošnjo za pomoč pri gradnji nasipa ob Soči.

Kljub vsemu pa ostaja dejstvo neizpremenjeno: Soča je v zadnjih letih uničila več hektarov zemljišča in zdi se, da s tem njeno razdiralno delo še ni končano. Ravno na tistem mestu dela reka ovinek, tako da se vedno bolj zajeda v levi breg pod Sovodnjami, ki ga postopoma in vztrajno odnaša. Na drugi strani reke, kjer ni nevarnosti, pa so kot nalašč velike skale, ki bi bile naraven branik pred vodno nevarnostjo.

Svoj čas so tak nasip zgradili na spodnjem delu od izliva Vipave navzgor. Sedaj bi ga bilo treba napraviti še na najbolj ogroženem kraju. Vaščani menijo da bi ta dela lahko spadala v vrsto izboljševalnih del na krminsko-gradiščanskem polju.

Prav tako pa predlagajo, naj bi vsoto 2 milijonov lir, ki jo je tehnični urad odredil za gradnjo nasipa ob Vipavi pod Rubijami, namenili gradnji nasipa «na Spiku», kajti nasip ob Vipavi bi zadrževal vodo na nekaterih zemljiščih rubijskih kmetov, ki iz tega razloga odklanjajo tako rešitev.

Tudi na Vrhu bi radi večerni tečaj

Te dni smo v naših listih brali, da so se po številnih vaseh zaključili večerni tečaji z velikim uspehom. Skoraj ljubosumni smo, da med temi ni tudi naše vasi, kajti tudi pri naši mladini je opaziti globoke vrzeli v njenem znanju slovenskega jezika in v drugih za življenje potrebnih predmetih. Res je, da to leto nismo imeli večernega tečaja, ker je bilo premajhno število prijavljencev, vendar se bomo prihodnje šolsko leto potrudili, da bomo spravili našo mladino v ta tečaj.

Kolesarska nesreča

GORICA, 15. — Včeraj je 7-letni Meneghetti Narciz iz Ul. Ob Soči šel s kolesom do bližnje trgovine. Med potjo je privozil za njim drugi nevešči kolesar, ki je trčil v Meneghettija in se z njim vred prevrnil. Meneghetti se je v nekaj trenutkih dvignil, si otresel prašno obleko in se vrnil domov. Že takoj po padcu je začutil v roki hudo bolečino, ki se je čedalje stopnjevala. Starši so dečka pripeljali v mestno bolnico Brigata Pavia na pregled, kjer so zdravniki ugotovili, da si je zlomil desnico v zapestju. Ozdravel bo v štiridesetih dneh.

KRATKE VESTI iz beneških vasi

Ažla

O velikonočnih praznikih se je zaključil tudi dolgi spor glede bivšega mlekarja v naši mlekarni. Zdelo se je, da ta gospod sploh noče spoštovati volje prebivalstva in poziva čedadske sodnije, naj zapusti stanovanje v mlekarni.

Končno so ga spravili k pameti karabinjerji, ki so ga s pomočjo sodnega uradnika vrgli iz stanovanja. Tako je moral naš bivši mlekar naložiti svoje premičnine na štiri vozove ter zapustiti naš kraj, kjer si je nabral lepo premoženje, ter se vrniti v furlansko nižino, od koder je pred nekaj desetletji prišel k nam zelo mlad in tudi zelo ubog.

Prebivalstvo v Ažli je v precejšnjem številu in z upravičenim zadovoljstvom opazovalo izpraznjevanje mlekarne. Sedaj so se vsi oddahnili. Ob odločnem nastopu prebivalstva so se morale tudi oblasti končno zganiti, ker bi bila sicer nevarnost, da bi ogorčeno ljudstvo s trdovratnim mlekarjem samo obračunalo, saj ga je podpirala samo peščica domačih veljakov.

Zamir

Naša mladina je praznovala velikonočni ponedeljek s plesno zabavo. Na ples je prišlo seveda mnogo ljudi, saj nimajo pri nas sicer nobene druge zabave, ker denarja za radioaparate ni, v kino pa tudi ne moremo hoditi. Plesa so se udeležili tudi mladinci iz bližnjih vasi, zlasti mladinci iz občine Srednje. Ples se je končal pozno ponoči med splošnim veseljem.

Ter

Te dni popravljajo pokrajinsko cesto, ki teče po Terski dolini iz Tarčenta do Učeje. Sedaj prevažajo s kamionom vzdolž ceste gramoz in delajo kupe. Potem bodo posuli cesto s tem gramozom in pokrili številne luknje, ki nastajajo zaradi precejšnjega prometa.

Pri tem pa je potrebna tudi kritika. Gramoz, ki ga prevažajo na cesto, nakladajo v strugi potoka in je torej ves izpran. Ta gramoz bi lahko služil za gradbena dela, ni pa dober za posipanje cest. Ker je preveč izpran, se ne spoji s cestnim dnom in med seboj ter zato polzi pod kolesi kamionov, ki ga mečejo ob stran. Tako se tvorijo na cesti nekake kolesnice in brazde. Ob straneh pa se delajo kupi grušča, ki je zelo v napoto kolesarjem. Temu bi lahko pomogli, če bi razpranemu gruščU dodali nekaj grušča, ki vsebuje več zemlje, katerega kopljejo v kamnolomih. Ta grušč bi se bolje oprijel dna, kar bi bilo vsem v korist.

Klodič

Pretekli teden so šli naši mladinci letnika 1932 na nabor v Čedad. Pri tem jih je seveda spremljala harmonika in so tudi peli.

SNG
ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

V soboto, 19. aprila 1952 ob 20.30 uri
v AVDITORIJU v TRSTU
premiera
DUNDO MAROJE
Komedija v treh dejanjih
Spisal: Marin Držić
Prevedel: I. Mahnič
Režiser: Modest Sancin
Scenograf: Jože Cesar
Oseb:
Dundo Maroje, dubrovniški trgovec - Ljudevit Crnobori; Bokčilo, njegov sluga - Jožko Lukeš; Maro, njegov sin - Stane Starešinič; Popiva, Marov sluga - Silvij Kobal; Pera, Marova nevesta - Tea Starčeva; Baba, Perina dojilja - Angela Rakarjeva; Lavra, rimska kurtizana - Angelca Sancinova; Petruniela, njena služkinja - Elza Barbičeva; Ugo Todeško - Belizar Sancin; Pomet, njegov sluga - Jože Babič; Niko, dubrovniški mladenič - Tea Košir; Piero, dubrovniški mladenič - Lojze Starc; Zid Sadi - Josip Fišer; Prvi krčmar - Anton Požar; Drugi krčmar - [illegible]; Kapetan straže - Julij Guštin; Signor Ondardo - Ernest Zega.
Pesmi komponiral prof. Karel Boštjančič.

V nedeljo, 20. aprila 1952 ob 10.30 uri (predpoldne)
v AVDITORIJU v TRSTU
tržaška premiera
JURČEK
Pravljica v štirih dejanjih s prologom
Spisal: Pavel Golia
Režiser: Modest Sancin
Scenograf: Jože Cesar
Oseb:
Piščalka, popotni muzikant - Josip Fišer; Meh, popotni muzikant - Lojze Starc; Trobenta, popotni muzikant - Jožko Lukeš; Jurček - Tea Starčeva; Matevž, Jurčkov oče - Ljudevit Crnobori; Meta, Jurčkova mati - Zlata Rodoškova; Pes čuvaj - Franc Pertot; Lipe - Silvij Kobal; Cene - Srečko Košir; Veter - Stane Starešinič; Nevihta - Lelja Reharjeva; Snežak - Anton Požar; Vila - Angela Sancinova; Krčmar - Ernest Zega; Urša, dekla - Valerija Silova; Peter, hlapec - Julij Guštin. — Nastopajo še: Kamela, Pampanela, kozliček, gozdni možički, 2 deklici, 2 divja možička.

V nedeljo, 20. aprila 1952 ob 20. uri
v AVDITORIJU v TRSTU
DEDINJA
Drama v treh dejanjih (sedmih slikah)
Po romanu Henryja Jamesa «Washington Square» napisala Ruth in Augustus Goetz. — Iz angleščine prevedla Mira Miheličeva.
Osnutki za kostume in sceno: Marija Benedetti
Režiser: Jože Babič.

Prodaja vstopnic za vse tri predstave se prične v četrtek, 17. aprila v veži tiskarne, Ul. sv. Frančiška 20, od 10. do 12. in od 17. do 19. ure.

STARO PLATNO mu je pokvarilo počitek

GORICA, 15. — Predvčerajšnjim popoldne je z avtomobilom prišel v naše mesto 29-letni ameriški vojak John Efrommer, ki je uslužben v Trstu. Ko se je sprehodil po mestu, je svoje vozilo usmeril proti gradu, kjer je hotel prebiti sončno popoldne. Ko je dospel na vrh griča, je zavil pred restavracijo, se zleknil v udoben platneni stol na prostem, si z roko zasenčil oči in se leno oziral naokoli. Njegovo uživanje pomladanskega sonca in krasnega razgleda pa je prekinil nenaden tresk pod njim. Staro in preperelo platno ni bilo kos njegovi teži in se je pod njim v hipu odtrgalo od stola. Američan je padel v znak in treščil z glavo ob kamnita tla.

S krvavečo glavo so nesrečnega izletnika okrog 16. pripeljali v mestno bolnico, kjer so zdravniki ugotovili, da se je pri padcu samo globoko ranil. Ozdravel bo v enem tednu.

Izlet SPD na Kanin

GORICA, 15. — 20. aprila bo na Kaninu, tradicionalni veleslalom z mednarodno udeležbo. Napovedujejo tudi prihod Jugoslovanov. Sodelovala bo vsa italijanska, avstrijska, nemška in francoska elita. Ob tej priliki organizira Slovensko planinsko društvo enodnevni izlet z odhodom s Travnika ob 6. uri. Vpisovanje pri urarju Suligoju na Travniku. Vožnja za člane 600 in za nečlane 650 lir. Odhod bo točno ob napovedani uri.

Volilni imeniki na vpogled

GORICA, 15. — Goriško županstvo sporoča, da so na volilnem uradu do 30. t. m. na vpogled volilni imeniki, ki jih je volilna komisija pregledala in popravila. Vsak volilni upravičenec si volilne imenike lahko ogleda v uradnih urah.

Obsodba trgovke s starim železom

Hranila je tudi ročne bombe, zato so jo obsodili na 8 mesecev zapora pogojno

GORICA, 15. — Danes je prišla pred kazensko sodišče 23-letna trgovka s starim železom Marija Roza Romeo por. Lafranchin iz Tržiča, v skladišču katere je lanskega decembra eksplodirala bomba in ubila tri mladeniče iz Tržiča. Po nesreči je artiljerijski oddelek iz Vidma odredil pregled Lanfranchinijevega skladišča, kjer so našli številne ročne in druge bombe še cele. Zato so Lanfranchinijevo prijavili sodnim oblastem in jo obdolžili, da hrani vojni material.

Pred sodniki je Lanfranchinijeva povedala, da je pri njej uslužbenih več mladih fantov, ki nabirajo po Krasu vojne ostanke in bombe, ki jih v njenem skladišču odprejo in jih ona nato proda. Sodišče jo je spoznalo za krivo in jo obsodilo na osem mesecev zapora ter plačilo 34.000 lir globe pogojno.

Zamah v prazno

Pred dnevi so imeli nameščenci goriške umobolnice svoj občni zbor, na katerem so ugotovili, da «je govor maršala Tita o zapostavljanju slovenske manjšine v Italiji neutemeljen» in da uživajo bolniki z jugoslovanskim državljanstvom enake pravice kot Italijani.

S tem v zvezi moramo pojasniti, da obstaja med jugoslovansko in italijansko vlado sporazum, po katerem Jugoslavija sama skrbi za svoje državljane, ki se zdravijo v bolnici. Upravniki v umobolnici so torej prisiljeni, da ne delajo med bolniki ene in druge narodnosti razlik. Močno pa se nam dozdeva, da so bile te razlike zelo občutne pred sporazumom, tako da je bila življenje bolnikov s prehrambenega stališča pod vsako kritiko.

S svojo resolucijo so nameščenci umobolnice torej udarili v prazno! S svojo resolucijo še niso dokazali, da slovenska manjšina v Italiji ni zapostavljana.

Dovoljenje za mlatilnice

GORICA, 15. — Pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo obvešča lastnike mlatilnic, da morajo za njihovo uporabo pri letošnji mlačvi vložiti prošnjo najkasneje do 30. t. m. Prošnji je priložiti potrdilo o plačanem davku. Po omenjenem roku bodo upoštevali samo prošnje za uporabo novih mlatilnic ali pa starih, ki so jih med tem časom kupili.

Vozni red na goriški postaji

ODHODI

Proti Trstu: ob 6.20, 7.25, 8.44, 9.57, 13.53, 15.56, 17.24, 18.05, 19.48, 21.33, 23.39.

Proti Vidmu: 5.07, 5.42, 6.36, 7.59, 8.28, 10.51, 13.52, 17.25, 19.09, 20.20, 22.57.

PRIHODI

Iz Trsta: 5.39, 6.34, 7.57, 8.27, 10.49, 13.49, 17.21, 19.04, 20.18, 22.54.

Iz Vidma: 4.18, 6.18, 7.23, 8.43, 9.55, 13.51, 15.54, 17.23, 19.46, 21.31, 23.37.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

GORICA, 15. — V goriški mestni občini je bilo dne 6. do 12. aprila t. l. 6 rojstev 16 primerov smrti, 4 vknjižene poroke in 3 poroke.

Rojstva: Cisotto Rebert, Coselli Franca, Bressan Rita, Bregant Pavel, Florenin Flavija, Bregant Pavel.

Smrti: 85-letna gospodinja Oneto vd. Pignatari Marija, 92-letna gospodinja Brigida Tončka, 71-letna gospodinja Brassan vd. Cargnel Pierina 37-letni delavec Manià Jožef, 47-letna gospodinja Torkar Viktorija, 83-letna gospodinja Ciani vd. Piciulin Katarina, 64-letni upokojenec Pillan Franc, 47-letni kmetovalec Zian Jožef, 71-letna gospodinja Miljavec por. Lago Ivana, 32-letna delavka Reja Edvige, 73-letna gospodinja Zavadlav vd. Reja Cecilija, 40-letna gospodinja Jenko por. Russian Pavlina, 1 uro stara Anselmo Silvana, 84-letni upokojenec Bavcon Franc, 75-letna gospodinja Piccinich vd. Drensla Irma, 72-letna gospodinja Lamšček vd. Perscija Uršula.

Vknjižene poroke: uradnik Pecorari Fiore in gospodinja Padovan Mirella, občinski uradnik Casati Leander in delavka Blasini Silva, trgovec Sirca Danilo in gospodinja Kravos Ivanka, Pezzi Tullij in Del Zotto Lavra.

Z GLAVO OB PLATANO

Neroden padec vozača lambrette

GORICA, 15. — Predvčerajšnjim okrog poldne je prišlo na Korzu do prometne nesreče, ki je za nekaj minut ustavila promet in privabila k stari platani v višini Ul. Canova številne radovedneže. Z glavnega kolodvora je namreč prihajal na lambretti proti Korzu Verdi 31-letni Ziani Viktor iz Ul. Brigata Pavia 87. Ko je dospel na vogal Ul. Canova, je zagledal pred seboj «topolino», ki je prihajal s Korza Verdi in se obračal. Ko je Ziani dospel do njega se je Fiat 500-C GO 6266, ki ga je vozil 33-letni Viktor Ceccotti iz Ul. sv. Antona 13, ustavil en meter od obcestne grede in čakal, da pojde lambretta mimo. Ko je Ziani vozil med avtomobilom in gredo je z zadnjim kolesom svojega vozila trčil ob zidani rob grede, zletel s sedla ter trčil z glavo ob platano.

Pri nesreči se je ranil nad desnim očesom in v desno ličnico. Mimoidoči so o nesreči obvestili Zeleni križ, ki je Ziania odpeljal v mestno bolnico. Na kraj nesreče je nato prišla še prometna policija, da bi ugotovila vzroke in krivca nesreče.

Ranjena roka

GORICA, 15. — Velikonočno popoldne je 10-letni Bruno Brunello s Tržaške ceste 6 prebil s svojimi prijatelji na dvorišču. Med igro je deček padel in se z desno roko oprl na oster kamen, ki ga je globoko ranil v dlan. Kri, ki mu je v trenutku pordečila roko, ga je silno prestrašila kakor tudi njegove starše, ki so nemudoma klicali na pomoč Zeleni križ. Malega Bruna so pripeljali v mestno bolnico Brigata Pavia, kjer so mu rano obvezali. Ozdravel bo v petih dneh.

ŠPORTNA NEDELJA

Piacenza-Pro Gorizia 4:1

Uspeti proti prvakom iz Piacenze se je zdelo Goričanom nemogoče že pred tekmo, vendar niso mislili na tako visok poraz. Goriško moštvo je igralo v sledeči postavi: Masotti; Nunin, Cuzzot; Orzan, Venturini, Medeot; Di Biagio, Genero, Macor, Meroi, Brumat. Kot vidimo, sta tokrat nastopila tudi Medeot in Brumat, ki sta bila pretekle nedelje prisiljena na mirovanje. V prvem polčasu so se Goričani še nekam držali, a proti koncu tega je sodnik izključil z igrišča Cuzzota, zato so bili v drugem polčasu v očitni premoči domačini in Goričani so popolnoma popustili. Izključitvi z igrišča se bo verjetno priključila še običajna diskvalifikacija, ki ne more manjkati pri goriških igralcih. Zdi se, da imajo sodniki neko posebno piko na Pro Gorizio. V 16. minuti je Romani zabil prvi gol za domačine, a že štiri minute pozneje je Macor izenačil. V 30. minuti so domačini znova zvišali rezultat. V drugem polčasu pa so Goričani popolnoma odpovedali in domačini so imeli prav lahko delo. Dve minuti pozneje pa je bil zabit zadnji gol za domačine. Pro Gorizia je sedaj na enajstem mestu s 25 točkami (20 manj kot Piacenza, ki je prvak). Prihodnjo nedeljo bo igrala v Parmi proti tamkajšnji enajstorici, ki zaseda tretje mesto.

Juventina B-Sagrado B 3:3

JUVENTINA B: Spangher; Mosetti, Bregant; Polo, Pavlin, Malfatti E.; Hmeljak, Corolli, Ferfolja, Suligoj, Marega S.

SAGRADO B: Marcuzzi; Silvestri, Visintin; Tavcer, Bizzeo, Gabrielli; Cechet, Mason, Budan, Franzot, Bucovaz.

Sodnik: Tacchino iz Gorice.

Juventinci so takoj prevzeli žogo in že v 8. minuti je Marega zabil prvi gol. Gostje so nato prešli v protinapad in stalno ogrožali domača vrata. Domačinom je uspelo nekajkrat prevzeti žogo, a brez uspeha. V 20 minuti je po lepo uspeli akciji zabil Gabrielli prvi gol za goste in tako izenačil. Sedem minut pozneje je isti Gabrielli zabil drugi gol; vratar Spanger je bil presnečen nad tem strelom. V 30. minuti je Gabrielli zabil že tretji gol za svojo enajstorico. Zdelo se je, da se bo to nadaljevalo, a Juventinci so tega imeli že preveč in začeli besno napadati. Bili so stalno pred vrati, a tu se je pokazala njihova neodločnost, ker so izgubili več lepih priložnosti za uspeh. Tako se je prvi polčas končal v korist gostov z rezultatom 3:1.

V drugem polčasu so Juventinci takoj prišli v napad in že v sedmi minuti je Corolli stresel Marcuzzijevo mrežo. Gostje so si skušali opomoči, a tokrat je bila domača obramba odlična in prodor ni uspel. Pri gostih se je opazilo utrujenje. Vendar je bil skoro ves drugi polčas v znamenju premoči domačinov, ki so bili — kot vedno — dobri na sredini igrišča, a pred vrati neodločni. Komaj v 32. minuti je Polo streljal iz bližine neubranljiv strel in zabil gol. Tako je bilo doseženo izenačenje. Gostje so po tem skušali doseči uspeh, a jim to ni uspelo. Rezultat je tako ostal izenačen. Od gostov je bila dobra obramba, pa tudi Gabrielli je imel svoj dan, saj je zelo dobro igral in zabil tudi vse tri gole za svoje moštvo. Od Juventincev pa so bili dobri Suligoj, Ferfolja in Corolli. V celi tekmi so zabeležili pet stranskih strelov v korist Juventine, dva v korist Sagrada.

V Sovodnjah Juventina - Tavagnacco 0:0

Stevilni navijači Juventine, ki so prišli v nedeljo v sovodnje, niso prišli na svoj račun.

Pričakovati je bilo, da bo Juventina z lahkoto premagala nasprotnika Tavagnacco po lepi zmagi v Moši. Toda ni bilo tako. Gledali smo tekmo, ki bi jo lahko imenovali tekmo izgubljenih prilik. Neodločnost napadalcev Juventine, izvrstni vratar Tavagnacco, vse to je vplivalo na dokončni izid tekme. Tudi srednja črta Juventine, ki je bila vedno najboljša, je nekoliko šepala, rešila se je le obramba, ki je ustavila marsikateri nevaren napad moštva Tavagnacca.

Prvi polčas je Juventina igrala proti soncu in razen pet kotnih strelov ni bilo nič posebnega. V 18' pa je Bavcon, ker je prehitro streljal, zamudil lepo priliko. Omenili smo že vratarja Tavagnacca in res ta je ubranil lastno mrežo pred takimi žogami, ki so jih vsi že sodili kot gotove gole.

V drugem polčasu je igra Juventine postala bolj živa, toda proti vratarju ni bilo mogoče doseči ničesar. Juventina je imela v svojo korist kar šest strelov iz kota, toda vsi so ostali brez posledic. V naslednjih minutah je vratar Tavagnacca rešil: v 18' na strel Dissegne, v 25' na strel Giuseppina in še 29' in 32'. V 19' je sodnik izključil z igrišča dva igralca, Dissegno in branitelja Tavagnacca. V 28' minuti je sodnik prezrl, da je branitelj ustavil žogo z roko in ni prisodil enajstmetrovke, kakor bi moral. Sploh pa je bil dokaj čuden sodnik, mnogo napak ni videl, ustavljal pa je igro tam, kjer je ni bilo treba.

Dokončni izid tekme je pokazal stvarno vrednost obeh ekip. Če je Juventina često napadala in imela na razpolago krasne prilike za zmago, je tudi Tavagnacco pokazala svoje sposobnosti posebno v obrambi in v hitrem napadu, ki je često ogrožal vrata Juventine. Mnenja smo, da bi Juventina z lahkoto zmagala, toda tradicija je, da v Sovodnjah zmagajo ali izenačijo take ekipe, ki drugje le zgubljajo, medtem ko Juventina pokaže navadno zobe na tujem igrišču in proti močnejšim ekipam. Tako je bilo tudi v nedeljo.

Medtem ko se bo Juventina morala še trdo boriti za drugo mesto v lestvici, nadaljuje San Lorenzo svojo zmagovito pot. Sedaj ima že kar šest točk pred Juventino. Prihodnjo nedeljo bo Juventina igrala v Moraro.

V odbojki Akademiki - Srednješolci 3:2

V petek sta moštvi akademikov in srednješolcev odigrali na igrišču v Ulici Randaccio tekmo v odbojki. Moštvi sta nastopili v sledečih formacijah: Akademiki: Kranner Mermolja, Bitežnik, Pavlin, Bercè, Eržen, Zakelj. Srednješolci: Benedetič, Bednarik, Sfiligoj, Nanut, Ursič, Jarc. Izmed akademikov sta bila najboljša Bercè in Zakelj, pri srednješolcih pa so se odlikovali Bednarik, Benedetič in Sfiligoj. Pri akademikih je prvi set igral Kranner, nato ga je zamenjal Mermolja. V petem setu pa je odstopil Zakelj, katerega je nadomestil Kranner. Sodil je s precejšnjimi napakami Bratina.

Prvi set so akademiki dobili z lahkoto z rezultatom 15:1. V drugem setu pa so srednješolci nudili večji odpor in nekaj časa bili celo v vodstvu, a so morali končno prepustiti iniciativo akademikom, ki so tudi tega zaključili v svojo korist s 15:7. V tretjem setu pa se je pokazala boljša izvežbanost srednješolcev, ki so v krasnem zaključku tudi zmagali s 15:13. Tudi četrti set so srednješolci zaključili v svojo korist s 15:9. V zadnjem setu pa se je vodila ogorčena borba za zmago. Kazalo je, da bomo prevladovali srednješolci, a v zadnjih trenutkih so akademiki dali vse iz sebe in zmagali z rezultatom 15:12. Končni rezultat je tako bil 3:2 za akademike.

KINO

VERDI. 16.30: «Rommel, puščavski lisjak», J. Mason.
VITTORIA. 17: «Tajnosti Hollywooda», R. Conte.
CENTRALE. 17: «Miste Belvedere zvon», K. Weeb.
MODERNO. 17: «Vražja rjavolaska», S. Pampanini.

IZ TRŽAŠKEGA DNEVNIKA

Vprašanje slovenskih otroških vrtcev mora biti rešeno na podlagi enakopravnosti

Z izpraznitvijo šolskih prostorov v Škednju, Školjetu in pri Sv. Ivanu mora biti rešeno tudi vprašanje slovenskih otroških vrtcev

Z gradnjo novih stanovanjskih blokov, v katere se je v zadnjem času vselilo večje število brezdomcev, bo končno rešeno tudi vprašanje nekaterih šolskih poslopij, med njimi tudi nekaj takih, v katerih so imeli svoje sedeže otroški vrtci. Kot smo izvedeli bo tako izpraznjenih nekaj otroških vrtcev, med katerimi tudi otroški vrtci v Ul. Pane bianco v Škednju, pri Sv. Ivanu in na Školjetu. Ker so prostori teh vrtcev precej pokvarjeni, jih bodo morali seveda prej urediti, preden se bodo lahko otroški vrtci ponovno vselili.

Pričakujemo, da odgovorni šolski krogi ne bodo pozabili slovenskih otrok ter da bodo v omenjenih otroških vrtcih uredili prostore tudi za slovenske otroške vrtce, posebno še, ker ne bo izgovora, da ni na razpolago prostorov itd.

Sicer smo o vprašanju otroških vrtcev ter o krivicah, ki so se v zvezi s tem godile in se še godijo našemu prebivalstvu že neštetokrat pisali, vendar hočemo svoje upravičene zahteve ponovno poudariti. Položaj slovenskih otroških vrtcev v Trstu je zelo kritičen. Samo poglejmo, v kakšnih pogojih životari slovenski otroški vrtec pri Sv. Jakobu, ki se mora stiskati v neprimernih prostorih, čeprav so starši že neštetokrat prosili odgovorne šolske oblasti, da bi to vprašanje uredile. Nič boljši ni položaj slovenskega vrtca pri Sv. Ivanu, ki gostuje trenutno v poslopju osnovne šole. Že pred leti so prebivalci Sv. Ivana prosili, da bi našle odgovorne oblasti primeren prostor ali pa da bi izpraznile hišo, v kateri je imel sedež otroški vrtec. Tudi prebivalci Školjeta so se že dalj časa borili za to, da bi imeli njihovi otroci svoj slovenski otroški vrtec — toda do danes so bile vse njihove prošnje bob ob steno. Tržaškim Slovencem je znana tudi borba prebivalcev Škednja, ki so zaman zahtevali primerne prostore za slovenski otroški vrtec. Čim so izvedeli, da bo izpraznjeno poslopje v Ul. Pane bianco, so takoj vložili prošnjo na tržaško občino, da bi otvorila v omenjenem poslopju slovenski otroški vrtec.

Kot že rečeno, tokrat ne bo izgovorov, da ni potrebnih prostorov, kjer bi lahko otroške vrtce odprli; prav tako ne bodo mogle šolske oblasti odbiti upravičenih zahtev slovenskih staršev, saj tako rade poudarjajo, da sta slovenska in italijanska šola enakopravni ter da se slovenski šoli ne godi krivica. Zato zahtevamo, da se povsod, kjer bodo otvorili italijanski otroški vrtec po načelu enakopravnosti odprejo tudi slovenski otroški vrtci ter da se s tem popravi krivica, ki so jo šolske oblasti prizadele do sedaj našemu prebivalstvu. Predvsem pa zahtevamo takojšnjo rešitev vprašanja otroških vrtcev pri Sv. Ivanu, na Školjetu in v Škednju, kjer je položaj že res zelo kritičen.

Ko že govorimo o slovenskih otroških vrtcih, bi hoteli opomniti odgovorne šolske kroge tudi na slovenski otroški vrtec v Ul. sv. Frančiška. Že pred dvema mesecema je polkovnik Marshall obljubil delegaciji slovenskih staršev, da bo rešeno vprašanje slovenskega otroškega vrtca v Ul. sv. Frančiška; vse slovenske starše in ostalo prebivalstvo je ta vest razveselila, saj je trajala borba za ta slovenski otroški vrtec že dolga tri leta. Zato pa sedaj ne morejo razumeti molka, ki je sledil tej tako zatrdno izrečeni obljubi. Kaj misli polkovnik Marshall? Kaj mislijo odgovorni šolski krogi? V Ul. sv. Frančiška vendar ni vprašanja pomanjkanja prostorov? Kaj torej ovira uresničitev te tako upravičene zahteve slovenskih staršev? Slovenski starši so siti čakanja ter pozivajo polkovnika Marshalla, da izpolni svojo obljubo ter da izda potrebna navodila za končno otvoritev otroškega vrtca v Ul. sv. Frančiška.

Kominformovski provokatorji

Izvedeli smo, da so kominformistični provokatorski elementi nalepili na Opčinah nekaj lepakov, naslovljenih na Slovensko demokratsko zvezo, katero pozivajo, naj vpraša «titovce», kje je openski voditelj Kalin.

V zvezi s temi lepaki, s pomočjo katerih hočejo kominformisti sejati sovraštvo in razdor med vrste poštenega slovenskega prebivalstva, smo prejeli od družine omenjenega Kalina in sicer od žene Dragice, sina Aleksandra in hčerke Neve, naslednjo izjavo: *«Podpisani ostro obsojamo kominformistično mahinacijo, v katero so vpletli tudi ime našega moža in očeta ter jim z vso odločnostjo prepovedujemo, da bi se posluževali njegovega imena v svoje umazane in špekulantske namene.»*

Vsak komentar k tej novi podlosti kominformističnih slovenskih izdajalcev je odveč.

PRVI MAJ SE BLIŽA: pohitimo s pripravami!

Tudi letos naj bo 1. maj revija naših mladih sil na telovadnem nastopu

«Čim več telovadcev za 1. maj» — to je geslo, ki si ga je zadala naša mladina in ki ga hoče v teh tednih, ki nas ločijo od praznika vsega delovnega ljudstva tudi izvesti. Ni čuda torej, če so že v vseh okrajih, kot tudi po vaseh priprave za prvomajsko telovadbo v polnem teku. Naša mladina se mora boriti sicer z neštetimi ovirami (skoraj povsod manjkajo primerni zaprti prostori, v katerih bi lahko telovadili); toda tudi te ovire je ne plašijo, temveč jo še nasprotno spodbujajo, da se telovadbe z vso resnostjo oprime ter s svojim vzgledom privabi tudi one, ki z učenjem vaj odlašajo, ker si mislijo, da se bodo v zadnjih dneh vsega naučili.

Nadvse pridna in marljiva je naša mladina v vaseh, ki že precej obvlada telovadne vaje in ki pridno telovadi tudi večkrat na teden.

Zamudnike opozarjamo, da nas loči od prvomajskega praznika le še štirinajst dni ter da je zato skrajni čas, da s telovadbo pohitijo. Čim več bo telovadcev, čim več bo mladine, ki se bo prvomajske manifestacije udeležila, tem lepši in bolj svečan bo praznik, katerega bo demokratično tržaško prebivalstvo letos ponovno svečano in dostojno proslavilo.

Dva poskusa samomora

Izraelski mornar si je prerezal žile, nato pa skočil v morje. Zaradi družinskih razlogov hotela v smrt.

Ob 18.30 so sprejeli na II. kirurškem oddelku bolnišnice 24-letnega izraelskega mornarja Josefa Lieberja, vkrcanega na parniku «Komeniut Israel», kateremu so ugotovili rane na podlahteh obeh rok. Ker mož ne govori, ni mogla policija ugotoviti vzrokov, ki so gnali mornarja, da je hotel izvršiti samomor. Ugotovili pa so, da si je Lieber najprej prerezal žile (s čim še ne vedo), nakar se je skozi linico spalne kabine vrgel v morje. Agenti na policijskem čolnu, ki so tedaj patruljirali v bližini, so moža opazili v vodi in ga potegnili na suho ter ga odpeljali na obalo, kjer so ga sprejeli v svoje varstvo bolničarji. Okreval bo v 10 dneh.

* * *

Družinske razmere so marsikoga spravile v prerani grob, marsikoga pa so zdravniki, čeprav je bil že z eno nogo v grobu, rešili. Isto se je pripetilo tudi 32-letni Italiji Minni por. De Stefano, iz Ul. del Muraglione 20, ki si je včeraj popoldne skušala prerezati žile na levem zapestju.

Nesrečno žensko so odpeljali v bolnišnico, kjer je izjavila, da je hotela izvršiti samomor. Zadržali so jo na opazovalnem oddelku, kjer bo verjetno ostala 6 dni.

Otrok v avto

58-letni Giovanni Mirelli, stanujoč v Ul. Roma, je včeraj popoldne okoli 16.40 vozil za volanom svojega avta po Ul. dei Macelli v smeri proti Trgu Valmaura.

V bližini begunskega taborišča pri Sv. Soboti pa je Mirelli, ki je vozil s primerno hitrostjo videl, da je neki otrok t

VIKTOR CAR EMIN

Besede Tita - iz srca iztrgane

Duša mi je polna govora našega maršala in pošiljam vam nekoliko dojmov.

V tem trenutku se njegova beseda razlaga po vsem svetu. Tudi naša dežela ima napeta vsa vlakna svojega bitja, da bi ne preslišala niti ene same. Kot eter se širi maršalova beseda, odkrita, odločna, iskrena, poštena. Svet jo posluša z zaganjem in z očitnim olajšanjem. Vsi, ki dobro mislijo, so prepričani, da je tako besedo bilo treba izreči. To je zahteval zgodovinski trenutek, ki ga doživljamo, zahtevali so to naši odnosi z Italijani, odnosi, ki jih njihovi upravljači od dne do dne zapletajo in zaostrujejo. To je zahteval tudi naš položaj v današnjih svetovnih napetih prilikah, a končno, zahtevala jo je tudi potreba, ki se nam je sama od sebe vsiljevala, da se po tovariško razčistimo z zapadom, ki ima sicer mnogo vrlin, toda pogosto dopušča, da mu jih zasenči kakšna senca. To se dogaja v primerih, ko — kdo bi vedel zakaj? — njegovi prvi ljudje zapirajo oči in ušesa pred pojavom, ki se je že do zdaj tako često uresničil: preganjati lisico, pregnati volka. Maršal je v tem pogledu, vse tako odkrito in iskreno, podal nekatere svoje krepke pripombe. Moram reči, da je prav ta stran njegovega govora nekako posebno pritegnila mojo pozornost.

Medtem ko je maršal govoril, se je moja misel sama od sebe zaletela v bližnjo preteklost, v dneve, ko so kot naš maršal, tudi drugi dobromisleči opozarjali odgovorne faktorje, naj ne zapletajo že tako zapletene napetosti v svetu z nevarnimi deklaracijami, menicami à la Chylock in z drugimi takimi podobnimi zvijačami. Opozarjali so jih na pogreške, nesmotrnosti, ki so pogosto njim in drugim prinašale velikansko škodo.

Spominjam se: bilo je v poletju leta 1940, ko je Hitlerjev minister Ribbentrop v svojem govoru v Berlinu obtožil vlado Nevillea Chamberlaina (tistega z dežnikom), da je več let pripravlja vojno. Nato je ravnatelj londonskega «Bi-Bi-Ca» prosil Vickhama Steeda, da nemškemu ministru odgovori po radiu. Oddaja ne sme trajati največ sedem minut. Kaj bi na to Steed, ki je leta in leta kazal skrajno neodločnost, nepojmljivo «appeasement», s katero so Anglži puščali Hitlerju (in Mussoliniju!), da je s svojimi nehumanimi dejanji držal ves svet v nenavadni napetosti. Njegovega odgovora dražljivega. Steed kot član velike angleške družine, se je lahko poslužil takih nedelikatnih izrazov, medtem ko moramo biti mi pri tem zelo obzirni. Tako, kot je bil tudi naš maršal v svojem zadnjem govoru. — odločilnem govoru. V mirnem resnem tonu je marsikaj bilo potrebno, da pove. Govoril je kot človek ljudem, še več — kot brat bratom, kot državnik tovarišem, kot velik — vojakom. V njegovem govoru ni niti enega dvoumnega ali prikritega izraza, nobene meglene aluzije. Vse je kristalno bistro, jasno kot sonce. Kdor je imel ušesa, je lahko slišal in razumel, kako se iz Titove besede kot grom dvigajo opomini: Gospoda, ogibajte se svojih starih pogrešk! Čuvajte ta žalostni, obupani svet pred zvijačami, ki vlečejo za seboj — kot neko prokletstvo — same črne komplikacije in z njimi usoden razpad.

Jasno, da ne bi mogel jasneje, je bilo tudi tisto, kar je maršal Jugoslavije odrezal Italiji. Poudaril je — in s pravim — da najboljši del italijanskega naroda ne sodeluje v teh protijugoslovanskih napadih. Tudi Mussolini je bil prisiljen priznati, kako italijanski narod ni soudeležen v podobnih akcijah. Razjasnjeval je to zadržanje «malega italijanskega sveta» po svoje — to se pravi — z nezanimanjem za cilje, katerih ta mali človek ne more razumeti ...

De Gasperi je takoj pohitel, da v parlamentu poudari, kako govor maršala Tita ni po volji. Drugega od gospoda Alcida niti nismo mogli pričakovati. Kdaj je bila nekemu italijanskemu imperialistu ljuba resnica!? Naša Jugoslavija je pozdravila govor svojega maršala z neslutenim zanosom. Naše, komaj osvobojene dežele so izražale svoje neizmerno zahvalo.

Ze tista prva odločna beseda: MI NASEGA NE DAMO! in nato vse tiste druge, nam Istranom, Rečanom, Dalmatincem in vsem narodom Jugoslavije iz srca vzete! Vprašamo: kdaj je po zlomu Avstrije s tako odgovornega mesta odjeknila beseda kot je:

«TODA MI SE NE MOREMO ODREČI ZIVIH LJUDI, MI SE NE MOREMO ODREČI ZIVIH PREBIVALCEV! NIKOLI NE MOREMO PRISTATI NA NEKO RESEVANJE TRZAŠKEGA PROBLEMA, DA PRI TEM NE MISLIMO NA NASE PREBIVALSTVO POD ITALIJO!»

To je dejal maršal Jugoslavije v ljudski skupščini v Beogradu 31. marca. Ce bi tako govorili pred Rapallom, koliko krvavega zla in strahovitega trpljenja manj bi bilo!

S ponedeljskega slovenskega tabora v Bazovici. Množice se zgrinjajo proti spomeniku bazoviških žrtev, kjer je bil tabor.

PISMO IZ LJUBLJANE

Vsa slovenska prestolnica soglasno manifestira za Trst

Pred dobrim tednom sem imela namen pisati Vam o vseh najnovejših dogodkih v Ljubljani, ki so se že ali se šele bodo zgodili v bližnji bodočnosti. Toda velike demonstracije, kjer na desettisoče in desettisoče Ljubljančanov zahteva priznanje pravic Trstu in vsemu tržaškemu ozemlju so preprečile moj dosedanji načrt. Te demonstracije zatemnjujejo vse drugo; koder hodiš in s komer govoriš, slišiš najprej besedo «Trst» in šele potem pride na vrsto drugo. Naj Vam malce opišem te velike demonstracije.

Ko smo izvedeli za umazano trgovanje italijanske vlade, ki naj bi v Londonu te dni dokončno rešila vprašanje Trsta, seveda sebi v prid, ko smo zaslišali oblasten glas rimskega radia, ko smo izvedeli o divjih demonstracijah po italijanskih ulicah različnih mest in o vpitju drhali, da hoče Italija Trst, Reko, Zadar, Dalmacijo in celo Črno goro, tedaj je planilo v nas. Množica študentov je prva začela. Izpred univerze so se začele valiti velikanske gruče študentov, ki so glasno. vsemu svetu v vednost protestirale zaradi umazane iredentistične gonje proti Jugoslaviji. Obsodili so vse tiste, ki hočejo brez Jugoslavije reševati tržaško vprašanje. Študentom so se pridružili delavci, pridružile so se žene, mladina. V Ljubljani te dni ni človeka, ki se ne bi udeležil teh protestnih zborovanj, ki ne bi tega obsojal. Naj se temu nihče ne čudi. Drago smo plačali svojo svobodo — s krvjo tisočev junaških borcev, in Ljubljančani tega nismo pozabili. Se vedno so nam živo v spominu grozodejstva, ki so jih uganjali italijanski fašisti, še vedno nam zvene v ušesih kriki nesrečnih talcev, ki so jih peljali v gramozno jamo za ljubljanskim pokopališčem. Onečaščene žene in dekleta, mučeni partizanski borci, trpinčeni jetniki po ljubljanskih kaznilnicah — vse to še živi v nas. In Rab, otok smrti tisočev slovenskih družin. starcev, žena, dojenčkov... Kaj res mislijo, da je vse to mogoče pozabiti?!

Kako mislijo pri nas ljudje, naj vam pove naslednji dogodek:

Ko smo sprejemali naše ljudske poslance, ki so se vračali z zasedanja Ljudske skupščine v Beogradu, je pred glavnim kolodvorom valovila velikanska množica ljudi. Obraz pri obrazu, telo ob telesu. Kot grozdi so viseli na ograjah, cestnih svetilkah... To naj bi videli tisti, ki so poželjivo stegnili svoje roke po naši zemlji!

Gneča me je zanesla med dva starejša možaka, katerima se je poznalo, da nista imela za seboj kdo ve kako dobrega življenja, in dve ženi, ki sta takoj padli v oči. Ne zaradi svoje zunanjosti. Obraza sta bila prav taka, kot jih imajo tiste žene, ki jim življenje nikdar ne prizanaša — gubica pri gubici, rumenkasta, vela koža, a oči — te oči so znale gledati pogumno. Morda sem se zmotila, morda bom še razočarana, ko bosta spregovorili. Prišli so naši poslanci. Množica je vzvalovila, vzdrhtela. «Trsta ne damo! Proč roke od naše zemlje! Italijanski fašisti, nismo še pozabili vaših zločinov!» Krik za krikom, a bilo mi je, ko da je to prisega ljudstva, ki bo znova zgrabilo za puške in temeljito kaznovalo vsakogar, ki bi hotel spet zasužnjiti naš narod. Ozrla sem se okrog. O, ti obrazi! Videti bi jih morali vsi tisti, ki zaščiteni kriče po italijanskih mestih in ponavljajo besede svojih prišepetovalcev. Strah pred grozečimi pogledi bi jim ohromel ude in jezik ne bi več izgovoril umazane besede. Pogled mi je obvisel na sosedoma. V očeh so trepetale solze, zgarane, suhljate roke pa so bile stisnjene v pest. A ženi! Ni bilo sledu o solzah. Trd, neizprosen izraz na obrazu je dokazoval, da so jima morali fašisti prizadejati mnogo hudega in da ne mislita odpustiti nikomur. To sem pozneje izvedela tudi iz njunega pogovora, ki me je nehote pritegnil. «Pripravljena sem znova zgrabiti za puško in znova žrtvovati sinove, če bi jih imela», je dejala ena od njiju in iz prepolnega srca je začela pripovedovati svojo povest, kakršnih je doživelo mnogo slovenskih mater.

«Se v plenicah mi je vekal najmlajši, ko mi je umrl mož. Pribežali smo pred besnečimi fašisti iz Gorice, kjer se je mojemu možu v zaporih zdravje zelo skrhalo. V Ljubljani je tedaj le stežka dobil delo, a ga ni zmogel. Jetika ga je vrgla na posteljo. Od tedaj nisem poznala počitka. Pri bogatih sem prala perilo, ribala, šivala, potem pa me je še doma čakalo delo za družino. Medtem mi je umrl mož. Najstarejši je imel tedaj osem let. Beda je bila odslej še hujša. Podpore ni bilo od nikoder nobene. Leta so tekla in fantje, moji fantje so rasli v hudem pomanjkanju, saj jim nisem mogla nuditi najpotrebnejšega. Kljub temu sem hotela, da se izučijo pametnih poklicev. Najstarejši, Martinek, je končal gimnazijo, potem pa je stopil na univerzo. Že kot majhen fantiček si je želel biti zdravnik — da bo mene zdravil, ki sem bila vedno bolna», je pristavila z grenkim nasmehom. «Srednji, Peter, se je učil za mehanika, najmlajši pa je še hodil v gimnazijo. Ko sem jih že tako daleč pripravila, sem že začela rahlo upati, da bodo moje moči vzdržale do konca, a je izbruhnila vojna. Prvi je odšel Martin, a že drugo leto Peter. ‚Mama, kmalu se vrneva in takrat boš začela živeti pravo življenje', sta mi dejala ob slovesu. Naslednjo jesen je vzelo najmlajšega, Andreja. Za njim mi je bilo najhuje, saj se mi je zdel še tako nebogljen in potreben moje pomoči, a vendar mu nisem branila. Tako sem ostala sama. Ne dolgo za tem sem tudi jaz odšla v partizane. Tisto cvetočo pomlad 1945. leta sem se vrnila sama. Vsi trije so padli. Andrej v borbah z italijanskimi fašisti nekje nad Logatcem, Petra so Italijani ujeli in ga po groznem mučenju ustrelili. Za Martina pa ne vem, kje leži.» Mati je umolknila. Vztrepetala sem. Ali je mogoče, da zmore ta šibka žena nositi tolikšno breme? Tedaj sem se spomnila njenih prejšnjih besed: «Žrtvovala bi še svoje tri sinove, če bi jih imela, samo da premagamo vse tiste, ki hlepijo po naši zemlji.»

V. K.

SOS - *ladja v nevarnosti*

Pred 40 leti se je potopil veliki prekooceanski "Titanic„

Neskončni, širni ocean. Zlata sončna krogla se je že zdavnaj pogreznila vanj, noč in vihar sta legla na razburkano gladino. Mogočen prekooceanski parnik se suče kot igračka na silnih valovih. Hrabro se jim upira in ne morejo mu do živega. Sila proti sili. Div. ji vihar tuli in žvižga skozi jarbole in mimo dimnikov, zdaj pljusne val čez visoki krov. Parnik pa mirno reže svojo pot, enakomerno in pravilno delujejo stroji, na komandnem mostu bdi kapitan. vo oko. On in njegovi častniki in njegovo moštvo in še nazadnje ves parnik se le posmehujejo naporom razdraženih valov.

Prostorna obednica in sosedni saloni se bleste v morju luči. Od stenskih in stropnih zrcal se odbijajo svetloba in pisane dragocene obleke in blesk biserov in draguljev in razgreta lica.

Maškarada na prekooceanskem parniku. Kaj spretno je to priredil kapitan v razvedrilo svojih bogatih in razvajenih potnikov. Godba udarja lahek tango, vijejo in nagibajo se telesa, razigran smeh polni raskošno dvorano. Revija toalet in divnih mask in krasnih teles in lepote in zdravja in bogastva in zapravljivosti in brezskrbnosti. Ob stranskih mizicah se praznijo buteljke, šampanjec se razliva po tleh. jeziki marsikje že blebečejo. Žarnooka ciganka se stiska k stasitemu bikoborcu, nagajiv rožnat domino se sklanja k ljubki pierotki, zavaljen zamorec se podi za sloko Čerkesko. Podobno, le ne tako raskošno je tudi v turističnem razredu. Povsod pesem violin in src in smeh in strast in brezskrbnost...

Kaj je to?! Zamolklo se je stresla ladja, ugasnile so luči, obmolknila je godba, obstali so stroji...

Divji vrišč, krik, prerivanje, klicanje do obupa in groze. Stroji pa molčijo. In spet zadrhti ladja in se za spoznanje nagne na stran.

Pomagajte, potapljamo se!

V radijski postaji nabija uradnik na morzejev aparat in pošilja v vsemir in po daljnem oceanu in do bližnjih bregov klic na pomoč: ..... SOS Pomagajte nam, rešite nas! Save Our Souls! Rešite naše duše ..... !

«Rešilne pasove! Čolne v morje!» ..... Rezki in mirni so ukazi častnikov.

«Ženske in otroci naprej!»

Prerivanje. Vsak hoče biti prvi. Življenje je le eno.

Panika. Brezglavo vse po krovu, vse rine v čolne.

«Moški nazaj! Prve so ženske in otroci!»

Kdo še posluša.

Pok, pok! Moška postava omahne v morje. Zdaj bo red. Čolni se palagoma spuščajo v globino...

Nepopisni so taki prizori in enkrat doživeti nepozabni.

Poznate tragedijo prekomornika «Titanica»? Morda ste videli in slišali njegov zvočni film? Pred štirimi desetletji se je to zgodilo. Na svoji prvi poti iz Evrope v Ameriko, iz Southamptona v New York, je tedaj najmodernejša 46.000 tonska ladja zadela v ledeno goro ter se v noči od 13. na 14. april 1912 potopila. Rešilo se je le 685 oseb, nad 2300 pa jih je z ladjo in vsem na njej pogoltnilo ledenomrzlo morje.

Podobnih nesreč pozna pomorska zgodovina na sto in stotine v davne veke nazaj in po vseh morjih sveta.

Moderna tehnika zmanjšala nevarnost plovbe

Pa vendar ne bo človek na milo in drago izročen usodi, če se poda na negotovi mokri element! In zaradi varnosti menda ne bomo tičali vedno le doma?

Ne! Moderna tehnika je v tem pogledu storila vse in na vseh parnikih. Na prekomornikih pa je še posebno dobro poskrbljeno za osebno varnost potnikov. Seveda se tudi zdaj še lahko primerijo žalostni slučaji, ko se divje elementarne sile posmehujejo vsem napredkom tehnike in civilizacije ter neusmiljeno uničijo mnogoletni trud človeških rok in strojev ter življenja stoterih in tisočerih. V splošnem pa nam številne tehnične pridobitve varujejo življenje in imetek na širnem oceanu ali ob nevarnih morskih bregovih. Brezžični brzojav in brezžični telefon, radio, podvodni zvočni znaki, svetlobna znamenja in stalni obrežni čuvaji in še marsikaj je danes v službi za pomoč bližnjemu. Po Severnem Atlantiku križarijo posebni rušilci, stikaje za ledenimi goramі, da opozarjajo na nevarnost čez ocean ploveče ladje.

Ideja Kitajcev

Odkar plovejo ladje po morju, je stremel človek za tem, da bi izumil «nepotopljivo ladjo». Pri tem je ostalo vedno isto načelo: od ladje odrinjena voda mora biti težja kot ladja sama skupno z njenim tovorom. Se naši očetje so v preteklem stoletju dostikrat doživljali nesreče s svojimi lesenimi ladjami in je v takem slučaju večkrat šlo vse na dno, ljudje in tovor. Le če je bila ladja polna tovora z manjšo specifično težo od izpodrinjene vode, na pr. če je bila naložena s skladi lesa, v takih slučajih je morje nosilo še več mesecev po nesreči ostanke take razbite ladje po vodah širnih oceanov.

Prvi, ki so prišli na misel, da bi dali ladji tak lahek tovor kar s seboj, so bili baje Kitajci. Ladjo so razdelili v več medsebojno oddeljenih predelov. Če je v enega vdrla voda, je zrak, ki je polnil ostale predele, kot nepotopljivi tovor držal ladjo na površini.

Na tem principu so zgrajene vse današnje ladje. Najprej imajo zaradi večje trdnosti dvojno dno, potem pa so razdeljene na številne pregrade, ki jih je mogoče medsebojno popolnoma oddeliti in ločiti ter s tem zavarovati ponesrečeno ladjo pred potopom. Če dobi ladja potem luknjo in vdre voda v nekatere pregrade, preprečijo ostali z zrakom napolnjeni predeli potop ladje. Seveda zgolj razvrstitev pregradnih sten ne zadošča. Kot bi brez njih ladja ob zaletu v podvodno čer potonila, tako bi tudi pregrade ne dosegle svojega smotra, če bi se ne dale medsebojno odpirati oziroma zapirati. Ladjino dno mora biti prehodno, zato so v vseh pregradnih stenah nameščena silna železna vrata, ki se dajo v potrebi nujno in neprodirno zapreti. To se vrši iz poveljniškega mostu z vodnim pritiskom 30 atmosfer. Včasih je potreba nemudoma zapreti vsa vrata v pregradah, za kar se porabi mnogo sile. Da vse to lahko nemoteno deluje, je za pogon teh vrat določen poseben tank. Če pa se kaj potre, je mogoče zapreti vrata slednjič tudi s samo roko.

V vojni in ob gosti megli plovejo ladje z zaprtimi pregradami. So pa vrata v njih tako urejena, da se vsaka zase lahko odpre z roko. Ko se roč izpusti, padejo vrata mehanično v prejšnji položaj in pregrada je spet zaprta.

Ogenj nevarnejši od vdora vode

Točen pregled vseh pregradnih vrat je razviden na komandnem mostu na tako zvani pregradni tabli. Vsaka vrata so tam zaznamovana z lučko, ki zagori, čim se vrata zapro. Na modernih parnikih je ladja proti vdoru vode in tako zavarovana potopu s pregradami, da je res zgolj slučaj, če se pripeti nesreča.

Bolj nevaren od vdora vode je ladji ogenj, požar. Požar sliči plazu. Iz majhne iskrice se v kratkem razvije plamen, ki ga je le težko udušiti. Zato mu na parnikih in sploh na vseh ladjah posvečajo veliko pozornost. Kot je v prejšnjih časih uničil vsako ladjo, kjer je izbruhnil, tako postane tudi železnim pomorskim orjakom lahko skrajno nevaren. Če vozijo s seboj lahko gorljive snovi, pa še prav posebno.

Najuspešnejše sredstvo proti požaru je poplava, to je, ves goreči prostor se zalije z vodo. Nič slabši način pokončevanja ognja ni ogljikova kislina. Ta plamen zaduši, ker mu zabrani pritok kisika.

Veliki parniki imajo na krovu lastno gasilno moštvo s številnimi alarmnimi napravami in gasilnimi pripravami. Vsi krovi so polni hidrantov in vsak mornar posadke od kapitana navzdol ima točno določen prostor in mesto v primeru take ali drugačne nesreče. Na poveljniškem mostu je posebna tabla, ki javlja ogenj predvsem v onih ladijskih predelih, kamor človek zaradi tovora ne more ali kamor le redko zaide. Drugod ljudje že sami opazijo ogenj, tam ga javijo pa stroji. Genialno so izpeljani!

Službujoči častnik, ki mora tudi v pristanišču biti vedno na poveljniškem mostu, obrne vsake pol ure močan žaromet pred veliko omaro z ogromno cevjo in požene turbino, ki izsesa iz one cevi zrak. Privleče ga globoko iz ladjinega dna. Ob močni svetlobi in s pomočjo nosu mora zapaziti vsak dimček. S paro, ki je še hujša od vode, morebitni ogenj lahko takoj uduši.

Oglasijo se alarmni zvonci, nastopijo avtomatski gasilci. Ponekod so stropi ladijskih oddelkov narejeni tako, da se ob določeni zvišani toploti sami odpro ter se v prostor vlije ploha. Drugod, kjer je shranjen tovor, ki mu voda škoduje, pogase plamen z dovajanjem ogljikove kisline ali kakega drugega dušljivega plina po posebnih ceveh. S peno in s peskom gasijo, če se na pružge olje, z ročnimi in motornimi brizgalkami, tako da morajo biti kos ognju, če le ni prehitro zavzel prevelikega obsega. Ako je požar v podvodnem delu ladje, zapro potrebne pregrade. Tako se ladja reši pred potopom ali pa vsaj vzdrži, dokler ne pride pomoč.

Poveljnik z ladjo v globino

Do skrajnosti čakajo ladijski kapitani, preden zaprosijo za pomoč. Če res ni drugega izhoda, zakaj treba je rešiti potnike in tovor in po možnosti še ladjo, tedaj se oglasi brezžični brzojav in skozi vsemir brni mednarodni znak prošnje za pomoč ..... SOS, Pomagajte, rešite nas! Ladja točno navede svoj položaj, svojo lego na morju, in redko se dogodi, da bi bil njen klic zaman. Po oceanih je vedno dovolj ladij. Čim neka ladja ujame pretresljivi klic SOS, mora spremeniti svojo smer in z vso brzino hiteti brodolomcem na pomoč. In to vsak kapitan tudi stori. Danes tebi, jutri meni. In vsi smo bratje. Pomagajmo si! .....

Kadar je taka sila, prično potniki z mornarji zapuščati ladjo. Po mednarodnih običajih gredo v rešilne čolne prvo ženske in otroci, nato šele moški, nazadnje častniki, v kolikor ne vodijo rešilnih čolnov, kapitan pa le redkokateri zapusti svoj brod. Navadno ostane sam na njem in izgine z njim v morsko globino. Taka je njegova usoda. Na «Monte Crevantesu» na pr. se je rešilo vseh 1100 potnikov in vse moštvo, hrabri kapitan pa ni zapustil poveljniškega mostu in je šel z ladjo v dno.

Spuščanje čolnov ne poteče vedno brez nesreč. Zdaj so uvedli posebne naprave, ki omogočajo spuščanje čolnov tudi iz nagnjene ladje. To prej ni bilo mogoče ali je bil uspeh vsaj dvomljiv. Po žalostnem potopu «Titanica» je tudi predpisano, da mora vsak potnik imeti zagotovljen prostor v rešilnem čolnu. Tedaj tega ni bilo in polovico potnikov je utonilo zaradi pomanjkanja prostora v rešilnih čolnih. Strahota, do kako pretresljivih prizorov je vsled tega prišlo ob potopu «Titanica»!

Zdaj imajo veliki prekomorniki med rešilnimi čolni celo eden ali več motornih čolnov z radijsko postajo. Rešilne čolne potem po vrsti pripno in motorni čoln jih vleče dalje, istočasno pa kliče na pomoč, javljajoč svoj položaj.

«SOS ..... Save Our Souls! Rešite naše duše! Pomagajte nam!» brni v vsemirje in kmalu je pomoč na mestu. Ladje pobero brodolomce in jih pripeljejo v varni pristan brez večje nezgode, morda celo le ob strahu.

Junaki so naši pomorščaki in vsi morski volkovi po svetu. Morje jih utrjuje, morje, ki zbližuje narode in države. V nesreči pa smo vsi le ljudje, navezani drug na drugega, bratje.

V. PIRNAT

JUGOSLOVANI PRIPRAVLJAJO VELIKO ENCIKLOPEDIJO

Po tolikih desetletjih poskusov pripravljajo danes enciklopedijo Jugoslavije. Uresničujejo se načrti in prizadevanja mnogih generacij, tistih ljudi, ki so svojo ustvarjalno energijo stavljali v službo razvoja znanosti in kulture jugoslovanskih dežel.

Urediti jugoslovansko enciklopedijo pomeni velik prispevek nacionalni kulturi. Hoteli so, a niso mogli tega napraviti, kajti bilo je mnogo ovir, ki so onemogočale tak podvig, mnogo zgodovinskih viher, ki so divjale čez jugoslovansko ozemlje. Popolnoma onemogočena svoboda znanstvenega in kulturnega delovanja v nekdanji Jugoslaviji in še pred njo. Poleg tega so stalne materialne težave preprečevale kulturni razvoj. Velika ovira so predstavljali tudi nacionalni odnosi, zanikanje nekaterih narodnosti in še mnogo drugega, kar vsi dobro poznamo.

Danes, po revolucionarnih spremembah so nastali mnogo boljši pogoji. Danes lahko v Jugoslaviji nastajajo velika dela splošnega jugoslovanskega značaja, kajti za to obstajajo vsi pogoji — materialni, družbeni in psihološki. Danes lahko razvijajo kulturo na novih, socialističnih osnovah. Tako kulturo danes ustvarjajo, uresničujoč tudi taka velika dela. O tem najbolj jasno priča enciklopedija Jugoslavije.

Enciklopedija bo dala verno sliko vseh jugoslovanskih narodov od njihovega prihoda na to ozemlje, vso njihovo bogato in težko zgodovino do velikih dni borbe za socializem. Mnoga zgodovinska dejstva bodo prav v enciklopediji prvič resnično znanstveno, verodostojno prikazana in tolmačena. Pokazala bodo, kako nerazdružno je bila povezana usoda vseh jugoslovanskih narodov.

Ker bo dajala enciklopedija živo sliko jugoslovanskih narodov in njihovo borbo za nacionalno svobodo in neodvisnost, bo razorožila vse tiste, ki poskušajo potvarjati zgodovinska in kulturna dejstva. Taki poskusi so se pogosto javljali v svetu. Dobro nam je poznan primer, da so italijanski okupatorji brisali imena jugoslovanskih umetnikov z raznih del, ki so jih ustvarjali v Dalmaciji. Znan nam je tudi poskus Sovjetske zveze, da bi najnovejšo jugoslovansko zgodovino lažno prikazala.

Enciklopedija bo za bodoče generacije stalen izvor kulture, znanstvenim delavcem kot izvor materiala silno pomembna za njihovo znanstveno delo in kar je prav tako pomembno, pripomogla bo drugim narodom, da bodo spoznali jugoslovanske narode v pravilni luči.

Pri sestavljanju enciklopedije sodelujejo danes mnogi znanstveni, kulturni in javni delavci vseh jugoslovanskih narodov.

Razgledovanje po policah Ljudske knjižnice

Dr. ANDREJ BUDAL

Na letošnji Prešernov dan, 8. februarja, so se tržaškim Slovencem odprla vrata Ljudske knjižnice v Ulici Geppa 9. Do zdaj mi je bilo dano zasledovati usode Ljudske knjižnice predvsem po našem časopisju, ki s poročili in opisi spremlja njeno pot. V sredo 2. aprila zvečer se mi je končno izpolnila želja, da sem si lahko ogledal prostore in poslovanje tega novega žarišča slovenske kulture v Trstu. Ljudje so begali pred prvo sprejako nevihto, ki se je spuščala na mesto. Burja jih je v prvem nalivu zdaj podila, zdaj ustavljala. Kakor v resnici veži sem se oddahnil, ko so se težka železna vhodna vrata dobrotno zaprla za menoj in odrinila vsiljivo, ledeno mokro tetko burjo na pločnik. Objela me je slovesna, pomirjajoča tišina. Kakor v pravljici je svetla dvigalna hišica švignila z mano v četrto nadstropje. In že sem stal v svetišču slovenske knjige.

Pod isto streho sta našli zavetje Študijska in Ljudska knjižnica. Obe se začenjata že v glavnem hodniku pri vhodu. Tu stoje železni, temnozeleni predali za kataloge, na levi za Študijsko, na desni za Ljudsko knjižnico. Ob njih postajajo obiskovalci in prebirajo naslove knjig, ki so za Ljudsko knjižnico urejeni po abecednem redu pisateljev, če pa pisatelj ni naveden, po prvi besedi v naslovu knjige.

V vzhodni večji sobi z okni na Ulico Geppa so postavljene knjige Ljudske knjižnice. Glavna stena je vsa založena z novimi lesenimi policami raznih višin. Police so že skoraj vse polne skrbno popisanih in po velikosti razvrščenih knjig in knjižic v ličnih vezavah; le malo je nevezanih v novih zaščitnih ovitkih. Pod stropom sta dve ožji polici prazni in malo niže še ena. Ves ostali prostor je smotrno uporabljen za dela ustvarjajočega duha, ki vabijo najširše ljudske množice, posebno mladino, da se okoristijo z njimi.

Ob teh bogatih policah, polnih izvirnih slovenskih pesnikov in pisateljev in prevodov iz mnogih tujih slovstev, se človek znova spomni tiste nemške ošabnosti, ki se je v Prešernovih časih ustila, da bi lahko povezala vse slovensko slovstvo v skromno culo. Ti skladovi, segajoči od tal do stropa, pričajo, da se je slovensko slovstvo v zadnjih sto letih tako razraslo in namnožilo, da ga niti taki prostori ne obsežejo zlahka in ga tudi marljivi bralci ne prebero tako kmalu.

Slovenski klasiki devetnajstega in dvajsetega stoletja so vsi na teh policah, nekateri tudi v več izdajah. Prešeren, Jenko, Levstik, Gregorčič, Aškerc, Župančič, Gradnik, Kosovel, Bor in drugi oblikovalci slovenske vezane besede tu tiho in vztrajno povezujejo tržaško slovensko prebivalstvo z najžlahtnejšimi dognanji in stvaritvami slovenskih pesniških genijev. Stritar, Levstik, Jurčič, Erjavec, Cankar, Pregelj, Bevk. M. Kranjec, Prežihov Voranc, J. Pahor, Bartol, B. Magajna, B. Pahor in mnogo drugih je zastopanih s tehtnimi deli slovenske proze.

Zelo številne so knjige z vseh področij poljudne, včasih pa tudi globlje znanosti. Izposojevalci se doma lahko poglabljajo v jezikoslovje in slovstveno zgodovino, v tehniko in zgodovinske razprave, v zdravstvo, šport in v mnoge druge panoge.

Dobro so zastopana slovanska slovstva. Z nekaj hrvatskimi in srbskimi deli se je mogoče seznaniti v izvirniku, na pr. z Andrićem in Cesarcem. Njegošev Gorski venec je uvrščen v novem Gradnikovem prevodu. Za druga slovanska in tuja slovstva služijo številni dobri prevodi. Med njimi so cele vrste izdaj, ki so izhajale med obema vojnama pri založbah Modra ptica, Hram i. dr. Med najnovejšimi mladinskimi prevodi vzbuja pozornost prelepa izdaja Collodijevega Ostržka v prevodu Alberta Sirока, z ilustracijami Peppeja Porchedduja v lanski založbi Mladinske knjige.

Dragocena je zbirka vseh letnikov Ljubljanskega Zvona od 1881 do 1941. V teh šestdesetih letnikih so izhajali prvenci in tudi zrelejša dela najboljših pesnikov in pisateljev te dolge dobe. Ljubljanski Zvon je bil od začetka do konca žareča plamenica napredne smeri v razvoju slovenskega slovstva in slovenske kulture. Prav iz te šole so izšli samoniklі duhovi, ki so usmerili pot vsega naroda k vztrajni težnji po neodvisnosti in samostojnosti, kakršno je pozneje uresničila osvobodilna vojna. Važna je tudi slovstvena revija Kres, iz novejše dobe Modra ptica, vsi letniki Vede, ki je izhajala pred prvo svetovno vojno v Gorici in celotna zbirka Sodobnosti, ki je zarezala pred drugo svetovno vojno poleg Ljubljanskega Zvona sveže in izvirne brazde v slovensko kulturno dogajanje.

Na človeka, ki mu je bolj redko dano, da bi postajal ali posedal po knjižnicah, vpliva našteto duhovno bogastvo, poleg drugih večjih in manjših zakladov, ki so na gosto natrpani po vseh višinah in širinah teh polic, sugestivno in omamno, da bi se v teh tihih prostorih najrajši kam skril, počakal, da vsi odidejo in pozaprò, in se nato v nočni samoti zakopal v listanje in prebiranje do jutra, da si vsaj malo pogasi žejo po vsem, kar zadnja desetletja ni moglo do njega zaradi vsiljenega službovanja po tujih mestih, daleč od takih hramov duhovnih dobrin. Leta so hitela, nebrana dela so se kopičila in zdaj so tu pred tabo — pa se znova otepaš s časom sredi novodobnega vrveža in vsakdanjih nujnosti.

Zunaj razsaja burja z nalivom, brlizga ob vogalih in oknicah. Dnevni urnik je končan. Vendar še zmeraj postajajo mladi ljudje po hodniku in ob mizah v sobi, vračajo knjige in si izbirajo nove, čeprav danes ni uradno določeni dan za to. Postrežljiva knjižničarka prijazno sprejema, išče in deli, odnaša in prinaša, kakor bi ji bilo všeč, da ni mogoče na ulico v srdito ploho in moramo vsi vedriti v njenem vabljivem kraljestvu domačih in tujih velikih duhov.

V neprisiljenem kramljanju izveš, če nisi videl že prej v Primorskem dnevniku, da posluje knjižnica ob ponedeljkih in petkih od 15. do 18., od torkih in četrtkih pa od 16. do 19. ure, da izposojevalci lahko dobivajo po štiri do pet knjig proti neznatni izposojevalnini za dva tedna, da šteje knjižnica skoraj tri tisoč knjig, da je bilo v marcu izposojenih 236 knjig 86 čitateljem, da je med temi največ srednješolcev, da še zmeraj prihajajo darovi knjig in revij in množijo knjižnične zaklade.

Upravnik pove, da še nimajo pustolovskega romana, n. pr. del Karla Maya, ki ga je v mladosti sam slastno požiral in bi ga nerad odrekal današnjemu rodu, ne glede na morebitne nevšečne posledice v spričevalih prevnetih požiralcev takega čtiva po temnih kotih in v poznih nočnih urah. Sentimentalno ganjen se zamika v odbegle mlade dni in obnavlja v spominih blažene ure, ko je blodil s pisateljem po divjih puščavah in gorah prirodnih ljudstev daljnih celin.

Izveš, da narašča povpraševanje po mladinskih knjigah, zgodovinskih romanih, poljudnoznanstvenih izdajah in po starejših knjigah, tako po Sienkiewiczu, Julesu Vernu i. dr. Pripravljen je seznam zaželenih knjig, ki jih bo skušala ustreljiva roka nabrati v središču Slovenije in drugod. Zelo radodarna je bila do zdaj Ljubljanska Ljudska prosveta. Tržaška Študijska knjižnica je dala svoje duplikate.

Naglo ujamem še nekaj naslovov na obilnejših knjižnih hrbtih. Tu preži name Džingiskan Mihaela Pravdina, ki bi mu moral posvetiti nekaj noči, če bi jih še lahko tako prešerno razmetaval ko nekdaj. Avgust Šenoa me gleda z zahtevano užaljenostjo, ker mi ni še zadostno znan. Charles Dickens ni za moje oči nič manjši magnet, kakor so v njegovi bližini Poljske novele. Starejše delo je Izvor človeka Charlesa Darwina, ki ga poznam po opisih in razčlembah, v celotni izdaji pa še ne — in vendar se tiče vsa knjiga prav mene, radovednega človeka, ki resda o svojem izvoru lahko kar koli verujem, a vedeti, končno veljavno vedeti ne morem prav ničesar, če te knjige do dna ne poznam. Kdaj se poglobim v Pariški pokol Jeana Cassouja, ki sodi v moje zanemarjene poklicne obveznosti? Kdaj se prepustim Matanovićevemu Pogledu v elektrotehniko z vsemi njenimi novimi obzorji in v toliko drugih tehtnih in pomembnih del, ki se mi tu tako lepo ponujajo, pa nimam za vse prostora ne pod pazduho ne v urnikih ne v možganskih predalih, ki včasih škripljejo od prenatrpanosti s pisano svetovno šaro. Tu, tu se bliskajo uma svetli meči. Kako prijetno je bivanje sredi takega bliskanja!

Čakam na ulici v besni vihri, da se odpeljem. Misel pa se vzpenja pa gladkih in svetlih novih policah Ljudske knjižnice. Obžalujem, da nisem ostal in se skril v njej za dolgo nočno duhovno gostijo. Nocoj stiskam k sebi samo novega Ostržka. A čutim: često bo treba znova v Ljudsko knjižnico. Tam čakajo zakladi name in nate. Vsi bomo morali pogosto tja. Borba s časom

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME

Vremenska napoved za danes: nebo pokrito z oblaki, temperatura se bo rahlo dvignila. — Včerajšnja najvišja temperatura v Trstu je dosegla 17; najnižja 11,7 stopinj.

RADIO

Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Jug. cone Trsta:** 19.00: Finžgar: «Pod svobodnim soncem». — **Trst II.:** 13.40: Sinding: Suita za violino in orkester. 13.52: Beethoven: Finala iz kvarteta v c-molu. 22.00: Ponchielli: «La Gioconda», 4 dej. — **Trst I.:** 21.00: «Nedelja v septembru», v treh dejanjih. — **Slovenija:** 18.40: Mihail Glinka: Nedokončana sonata za violo in klavir.

Borba med Taftom in Eisenhowerjem pri ameriških pripravljalnih volitvah

Veliko pričakovanje za izid včerajšnjih volitev v New Jerseyu - Med demokrati še vedno v ospredju senator Kefauver - Kdo bo Connallyjev naslednik?

WASHINGTON, 15. — Pozornost ameriških političnih krogov je danes obrnjena na pripravljalne volitve v New Jerseyu.

Izid teh volitev bo verjetno vplival na stališče raznih republikanskih predstavnikov v kongresu in izven njega, ki se do sedaj niso pridružili ne pobornikom Tafta ne pobornikom Eisenhowerja. Pripravljalne volitve v New Jerseyu so prve, odkar je Eisenhower pretekli teden sporočil, da se namerava vrniti v ZDA po 1. juniju. So tudi zadnje, na katerih bosta uradno na seznamu kandidatov Eisenhower in Taft.

Taft je vodil osebno volilno kampanjo v New Jerseyu, predvsem, ker se je guverner te države Alfred Driscoll izrekel za Eisenhowerja. Od tedaj so privrženci Tafta v stalni polemiki z guvernerjem.

Senator Ester Kefauver je edini kandidat za demokratič. no stranko, toda demokratični delegati ne bodo obvezani glasovati na kongresu stranke zanj, tudi če bo na pripravljalnih volitvah zmagal.

Privrženci Eisenhowerja računajo, da bodo na volitvah v New Jerseyu kjer bo izvoljenih 38 delegatov, in na volitvah v New Yorku, ki bodo 22. aprila, in kjer bo izvoljenih 90 delegatov, zmanjšali začetno razliko, ki si jo je Taft zagotovil v številu delegatov

Sedaj se je za Tafta izreklo 200 delegatov, za Eisenhowerja 83, za Stassena 21, za guverner. ja Kalifornije Warrena 6 in dva za Mac Arthurja. 63 delegatov se še ni izreklo za nobenega kandidata. Za imenovanje za uradnega kandidata stranke je potrebno, da se od 1205 delegatov izrečejo zanj 603 delegati. Zdi se, da bo Eisenhower vodil volilno kampanjo, ne da bi se zganil s svojega doma.

Medtem je predsednik predstavniške zbornice Sam Rayburn zanikal, da ga je Truman izbral za kandidata demokratične stranke.

Senator Taft je danes na neki konferenci izjavil, da bi bilo treba ameriški proračun za vojaške izdatke in za pomoč tujini znižati za 15 milijard dolarjev. Senator je dejal, da bi morale imeti ZDA močno letalstvo, ki bi lahko odvrglo atomske bombe na Rusijo, kadar bi bilo to potrebno. Poudaril je nato, da se ZDA «ne morejo boriti proti Rusiji na kateri koli oddaljeni točki, kjer bi ta sklenila začeti napadalno vojno».

V dobro obveščenih krogih v kongresu se izjavlja, da bo senator Theodore Francis Green nadomestil senatorja Connallyja kot predsednika zunanjepolitičnega odbora. Green je vnet zagovornik Trumanove politike za mednarodno sodelovanje.

Javne atomske produkcije

LAS VEGAS, 15. — Puščavo v Nevadi, kjer je bilo doslej sproženih največ atomskih bomb na svetu, bo danes potresla štirinajsta atomska bomba, ako bo le vreme ugodno. Vse priprave so bile izvedene že včeraj. Doslej ni bilo mogoče vedeti ali bo atomska razstrelilna naprava odvržena iz letala ali s stolpa, kajti v zadnjem času so zgradili v Yucca Flat 5 jeklenih stolpov. Vendar glasnik atomske komisije ni hotel povedati ali bo do eksplozije prišlo v tem kraju, ali pa v Frenchman Flatu. Drug od drugega sta ta dva kraja v puščavi oddaljena nad 20 milj.

V Yucca Flatu se pripravljajo na prvo «javno» atomsko eksplozijo Zedinjenih držav, ki jo bodo menda izvedli prihodnji teden. Zastopniki tiska, radia in televizije bodo lahko prisostvovali tej eksploziji iz primerne oddaljenosti. Kakor se zdi, bodo pri tem uporabljene tudi živali zaradi ugotavljanja posledic na živih bitjih.

Zadnje vesti iz Las Vegasa javljajo, da je atomska bomba eksplodirala davi na eksperimentalnem področju v Nevadi s popolnim uspehom. Pošastno gobo so razločno videli iz mesta Las Vegas, ki je oddaljeno 120 km od preizkuševališča. Do glavne eksplozije v tej spomladanski seriji atomskih poskusov bo prišlo prihodnji teden, ko bo atomskim poskusom prisostvovalo 7.000 ljudi.

Komisija za atomsko energijo javlja, da je bila bomba odvržena iz bombnega letala na področju Yucca ob 18,30 po našem času. Očividci, ki so gledali eksplozijo s streh v Las Vegasu, pripovedujejo, da je bomba, kakor se zdi, eksplodirala nad zemljo, in sicer v takšni višini kakor nobena doslej.

Komisija javlja nadalje, da pri današnjih eksperimentih niso uporabili čet niti živali. Prisostvovali pa so poizkusu tisoči vojakov. Meščani Las Vegasa, ki so postali že nekakšni strokovnjaki v ocenjevanju atomskih eksplozij, in stotine tujcev, ki so se nagnetle na strehah, niso slišali eksplozije ne občutili najmanjšega tresljaja. Oblak po eksploziji je bil redkejši kakor ob prejšnjih prilikah.

Komisija za človečanske pravice

NEW YORK, 15. — Včeraj se je začela osma seja komisije OZN za človečanske pravice. Vodilni odbor je bil soglasno ponovno izvoljen. Sestavljajo ga Charles Malik (Libanon) predsednik, Rene Cassin (Francija) in Hansa Mehta (Indija) podpredsednika, in Whithaem (Avstralija). Takoj zatem so glasovali o sovjetski zahtevi, naj bi bil izključen predstavnik Kuomintanga. Z 9 glasovi proti 4 in 5 vzdržanim, je bila zahteva označena kot nesprejemljiva. Po potrditvi dnevnega reda se je komisija lotila prve točke: spoštovanje pravice narodov, da razgovarjajo sami s seboj.

TOKIO, 15. — Osrednji potresomerni urad v Tokiu javlja, da se je okrog 15 danes po tamkajšnjem času dodobra zamajala zemlja na južnem delu otoka Hokaido in na severnem delu otoka Hundo.

Telepatične zmogljivosti perujske rastline

LONDON, 15. — V nekaterih malo znanih področjih Peruja, kadijo vrači tamkajšnjih plemen rastlino, podobno tobaku in imenovano huilka. Kakor se zdi dobijo pri tem telepatično zmogljivost, ki jim dovoljuje, da opisujejo dogodke na razdaljo več milj.

40-letni inženir John Brown, ki je vodil ekspedicijo v Ande leta 1951, je pripovedoval dopisniku United Pressa o svojstvih te rastline in povedal tudi, da pričakuje nekaj huilke od Sebastiana Snowa, ki vodi trenutno študijsko ekspedicijo ob Riu od izvira do izliva.

Kakor pripovedujejo očividci, so nekakšni zdravniki med temi plemeni, ki lahko opišejo, n. pr., domovanje obiskovalca ali pa dogodke, ki so se mu v resnici pripetili. Huilka je redka rastlina in raste le na sedmih področjih v Peruju. Brown je sicer zatrdil, da pri njem bržkone rastlina ne bi učinkovala, da pa je vsekakor zanimivo ugotoviti, dali ima v resnici takšne organične in kemične lastnosti, iz katerih je mogoče pridobivati mamilo.

Brown je bil že prej v neraziskanih conah Peruja in je v zvezi s tem predložil poročilo UNESCU. Na svojem potovanju je znanstvenik odkril neznana mesta v ruševinah, templje in trdnjave na vrhu hribov. V jeseni bo Brown odpotoval z novo ekspedicijo v Afriško puščavo Namib.

POPLAVA V 7 SEVERNOAMERIŠKIH DRŽAVAH

Voda je zalila 34 mest

Desettisoči ljudi brez strehe - Doslej povzročena škoda je dosegla najmanj 100 milijonov dolarjev - Reke še naraščajo

OMAHA, 15. — Reki Missouri in Mississippi poplavljata ogromne površine rodovitne zemlje sedmih ameriških držav in sta že doslej prisilili skoraj sto tisoč ljudi k preselitvi v više ležeče kraje. Zaradi grozeče nevarnosti so bila izpraznjena številna mesta in vasi v Dakoti, Yowi in Nebraski. Tisoči ljudi pomagajo pri utrjevanju jezov in nasipov reke, ki grozi sedaj tudi državi Missouri. Verjetno bodo morali evakuirati tudi Omaho v Nebraski, kajti voda je že prešla raven, ki jo je dosegla leta 1881.

Reka Mississippi je izredno narasla zlasti v državah Minnesota in Wisconsin ter prisilila 20.000 družin, da so zapustile svoja stanovanja. Poleg milijonske škode v poplavljenih krajih, je voda odnesla s seboj najbolj rodovitno zemljo. Doslej je bilo ugotovljenih samo pet mrtvih med onimi, ki so se prepozno odselili iz ogroženih krajev.

Najnevarnejša postaja reka Missouri. Predvidevajo, da bo do četrtka dosegla raven 9,64 m, odnosno nad dva metra več, nego v poplavah leta 1881. Najbolj je prizadeto mesto Sioux City (Yowa), čigar predmestja so že preplavljena. Dve tretjini prebivalcev mesta Coucil Bluff, t. j. okrog 30.000 ljudi, je zapustilo svoje hiše, v Omahi pa je ostalo brez strehe 5.000 prebivalcev. Ameriški Rdeči križ je mobiliziral vsa svoja sredstva in pošilja živila in pomoč prizadetemu prebivalstvu.

Guvernerji držav Minnesote, Yowe in Dakote so se obrnili na predsednika Trumana s prošnjo, naj zvezna vlada čimprej poskrbi za pomoč prizadetim krajem. Kolikor se je doslej doznalo, je Truman sinoči določil kot prvo pomoč Dakoti in Yowi 500.000 dolarjev.

Obljudena središča, mesta in vasi so obložili z več vrstami vreč peska tako da izgledajo kakor majhne utrdbe. V kratkem bodo ti kraji nastali nekakšni otoki, ako voda ne bo vsega odnesla. Iz Manone rešujejo ljudi s kamioni-anfibiami ter s helikopterji. Nekateri kmetje pa nočejo zapustiti svojih kmetij, prepričani da se bo voda ustavila preden bo dosegla njihova imetja. Pet milj stran od reke Missourija, v mestecu Whiting, so sinoči mrzlično obkladali prebivalci svoja domovanja z vrečami peska misleč, da bodo vendarle ubranili vodi poplavo mesta. Toda ob 22. uri so sirene opozorile meščane, naj takoj izpraznijo mesto, kajti voda je vdrla na ulice preko priložnostnih jezov. Popolnoma izumrlo je mestece Blencoe, kjer je voda dosegla poldrugi meter višine.

Ameriški Rdeči križ je danes javil, da je po približnem računu dosegla škoda povodnji najmanj sto milijonov dolarjev in da je okrog 34 mest poplavljenih. Nocoj so javili iz Washingtona, da bo predsednik Truman jutri z letalom odpotoval v Omaho, ki se je znašla v centru poplavljenega področja. Tam se bo sešel z guvernerji sedmih držav prizadetih po poplavi.

Trumanova poslanica

WASHINGTON, 15. — V poslanici, ki jo je Truman poslal organizaciji «Hčera ameriške revolucije», pravi: «Danes z vso vnemo delamo na tem, da bi ohranili našo svobodo; in čeprav je cena visoka, ne smemo pozabiti da bodo rezultati še mnogo bolj dragoceni».

Letalske nesreče

SPOKANE (Washington), 15. — Velikansko desetmotorno bombno letalo vrste B 36 se je zrušilo danes kmalu potem, ko se je dvignilo od tal. Izmed 17 mož posadke, se jih je 15 ubilo, medtem ko sta dva hudo ranjena. Kmalu po padcu, se je letalo vnelo.

BRUNSWICK, 15. — Mornariško dvomotorno letalo je padlo včeraj na tla pri Brunswicku in zgorelo. Pri tem je bilo 5 oseb mrtvih, 5 pa hudo ranjenih. Nesrečo je povzročila okvara na enem izmed motorjev.

KINO V TRSTU

Rosseiti, 16.00: «Veliki Caruso», Mario Lanza.
Excelsior, 15.30: «David in Betsabea», G. Peck.
Nazionale, 16.30: «Kraljica piratov», J. Peters.
Fenice, 16.30: «Dolina maščevanja», R. Walker in J. Dru.
Filodrammatico, 16.00: «Zorrovo sanje», W. Chiari.
Arcobaleno, 16.00: «Dvor kralja Artuja», Bin Crosby.
Astra Rojan, 16.30: «Med poincijo in zoro», M. Stevenson.
Alabarda, 16.00: «Nancy gre v Rio», Jane Powell.
Armonia, 15.15: «Nismo sami», P. Numi, J. Bryan.
Ariston, 16.00: «Hočem biti tvoja», Ava Gardner.
Aurora, 16.00: «Ana, vzemi puško», B. Hutton.
Garibaldi, 14.45: «Upor apačev», S. Mac Nally.
Ideale, 16.00: «Veliki ljubimec», Bob Hope.
Impero, 16.00: «Alice v čudežnem svetu».
Italia, 16.00: «Nesrečna družina», A. Fabrizi in P. De Filippo.
Kino ob morju, 16.00: «Milijonarski Napoli», E. De Filippo.
Moderno, 16.00: «Modra rapsodija».
Savona, 15.00: «Po Waterlooju», J. Wayne.
Viale, 14.30: «Kon—tiki» in «Lovci na glave».
Vittorio Veneto, 15.30: «Zbudite me, gospa», L. Young.
Azzurro, 16.00: «Krinka Borgijcev», P. Goddard.
Belvedere, 16.00: «Rangoonski pokoli», J. Wayne.
Marconi, 16.00: «Obilo srečeb».
Massimo, 16.00: «Bil je on... da da», Wl. Chiari.

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

254,6 m ali 1178 kc/s

SREDA, 16. aprila 1952

6.45 Jutranja glasba. 7.00 Poročila. 7.15 Jutranja glasba. 13.30 Poročila. 13.45 Lahka glasba. 14.00 Igra veseli kvintet. 14.15 Igra vaški kvintet. 18.00 Vesela harmonika. 18.25 Revija lepih melodij. 19.00 Finžgar «Pod svobodnim soncem». 19.30 Poročila. 21. Poje mlad. zbor gimnazije iz Ljubljane. 23.05 Zadnja poročila. 23.10 Glasba za lahko noč.

TRST II.

306,1 m ali 980 kc/sek

7.15 Poročila. 7.30 Jutranja glasba. 8.05 Angleščina po radiu — ponovitev 30. lekcije; zabavna lahka glasba. 11.30 Zabavna glasba. 12.45 Poročila. 13.00 Pesem in duet in harmonika. 13.20 Vesela tangi. 13.30 Kulturni obzornik. 13.40 Sinding: Suita za violino in orkester. 13.52 Beethoven: Finale iz kvarteta v c-molu. 14.00 Poročila. 17.30 Plesna glasba. 18.15 Martucci: Koncert za klavir. 19.15 Znani pevci. 19.45 Poročila. 20.00 Večerni koncert. 20.30 Šala v vzgoja. 21.00 Vokalni kvartet. 21.20 Folklorni plesi. 21.45 Romična glasba za dva klavirja. 22.00 Ponchielli: La Gioconda, 4 dej. 22.35 Lahki orkestri. 23.00 Schubertove in Schumanove skladbe. 23.15 Napoved časa in poročila.

TRST I.

7.45 Jutranja glasba. 13.30 Glasba za dopoldansko glasba. 18.30 Pustolovščine barona Muenchausena. 19.00 Glas Amerike. 21.00 «Nedelja v septembru» — v treh dejanjih. 22.30 Plesna glasba.

SLOVENIJA

327,1 m, 202,1 m, 212,4 m

12.00 Vesele popevke. 12.30 Poročila. 12.40 Zabavna glasba. 14.10 Romantične melodije. 15.00 Poročila. 15.10 Zabavna glasba. 15.30 Želeli ste — poslušajte! 16. Opera Georgesa Bizeta, 17.10 Na harmoniko in bas igrata Perko Skoberne in Miška Hočevar. 18.40 Mihail Glinka: Nedokončana sonata za violo in klavir. 19.30 Poročila. Zabavna glasba. 20.00 Kulin 19.40 Zabavna glasba. 20.00 Kristan: Kate Vrankovič (radijska igra), 21.00 Popularni koncert.

ŠPORTNI DNEVNIK

Jugoslavija - Belgija 16.5:3.5 v šahovskem dvoboju

V nedeljo je bilo v Novem Sadu drugo kolo dvoboja med belgijsko in jugoslovansko šahovsko reprezentanco, ki se je končalo z rezultatom 8 in pol proti 1 in pol za Jugoslavijo. Jugoslovanski igralci so pokazali izredno lepo igro, ki je bila mnogo boljša kot v prvem krogu.

Posamezni rezultati: Pirc : O' Kelly remi (19 potez), Ambul : Matanović 0:1 (43 potez), Fuderer : Van Hord 1:0 (40 potez), Van Lener : Milić 0:1 (22 potez), Udovčić : De Wolf 1:0 (40 potez), Tetert : Nedeljković 0:1 (38 potez), Karaklajić : Geskijer 1:0 (22 potez), Van Tojn : Andrić 0:1 (31 potez), Germek : Koseman 0:1 (26 potez), Van Bel : Janošević 0:1 (29 potez).

Fuderer se je v partiji iz prvega kroga brez nadaljevanja vdal Van Hordu, tako da se je prvo kolo končalo z rezultatom 8:2 za jug. reprezentanco. Jugoslovanska šahovska reprezentanca je torej dobila dvoboj proti Belgiji z visokim rezultatom 16 in pol proti 3 in pol točke.

Predsednik belgijske šahovske zveze Van Hord je jugoslovanski šahovski organizaciji in igralcem reprezentance izročil darila.

Jugoslovanski nogometaši v tujini

Poročali smo že, da je več jugoslovanskih ligaških moštev na gostovanju v tujini. Dinamo igra v Belgiji, BSK in Crvena zvezda v Grčiji, Lokomotiva v Švici, Partizan pa v Nemčiji. V tekmah s svojimi nasprotniki so dosegli naslednje rezultate:

Anvers: *Rapid : Dinamo 4:2 (3:0);*

Atene: *BSK : PAK 3:1 (1:1);*

Lausanne: *Lausannesport : Lokomotiva 3:0 (1:0).*

Z vseh vetrov

Na kolesarskem kriteriju v Essenu si prvo in drugo mesto delita Francoz Robic in Holandec Van Est. Tržačan De Santi je bil sedmi.

Belgijca Riep in Ponsard sta na avtomobilu BMW zmagala v avtomobilskem «Rally Benfralux», ki je iz Liègea, kjer je bil start, vodil tekmovalce 3228 km po francoskih, belgijskih in holandskih cestah na cilj v Blankenberghe. Na drugem mestu sta Belgijca Laloux-Bauwens na avtomobilu Tatra, na tretjem spet Belgijca Laloux-Demorboos na avtomobilu Peugeot. Na cilj je prišlo samo 21 avtomobilov izmed 58, kolikor jih je odpeljalo s starta.

Iz Moskve poročajo, da je sovjetski težkoatlet Grigori Novak izboljšal lastni svetovni rekord v dviganju uteži za poltežko kategorijo. Tezno je dvignil z obema rokama 143 kg. Prejšnji Novakov rekord je znašal 142 kg.

Kolesarska dirka po Maroku

RABAT, 15. — V Casablanki se je začela danes krožna kolesarska dirka po Maroku. Tekmovanje obsega 14 etap z 2786 km in bo trajalo petnajst dni.

V prvi etapi Casablanca - Rabat (207 km) je zmagal Belgijec Declercq v času 5 ur, 41' in 41". V istem času so prišli na cilj tudi Italijan Giacchero, Belgijec Blomme in Francoz Renaud, tri sekunde kasneje pa Italijan Piazza, ki se je uvrstil na peto mesto.

Mladinski nogometni turnir v Barceloni

BARCELONA, 15. — V polfinalu mednarodnega mladinskega turnirja se je tekma Belgija-Avstrija tudi po dodatku 20 minut končala neodločeno 2:2. Poseči so morali po žrebanju; Avstrija, ki ji je žreb v nedeljo prisodil zmago po neodločeni igri s Francijo, je to pot izpadla in tekmovanje bo nadaljevala Belgija.

V drugi polfinalni tekmi je Španija premagala Anglijo z dokaj zgovornim rezultatom 4:1 (3:1). V tolažilnih tekmah med včerajšnjimi premaganci je Švica premagala Francijo s 4:2 (2:2).

V četrtek bo finalna tekma med Španijo in Belgijo in tekma za tretje in četrto mesto med Avstrijo in Anglijo.

Lani je na mladinskem turnirju za evropsko prvenstvo prepričljivo zmagala Jugoslavija, ki pa letos svojega naslova ne brani, ker je turnir v Francovi Španiji.

SKRBI IN STRAH PRED SREČANJEM Z ANGLEŽI

Italijani iščejo taktiko

Kako je, če sestavlja moštvo milijonar, ne pa strokovnjak - Beretta je «odkril» WM sistem

Tehnični komisar italijanske nogometne reprezentance je «odkril» Angleže, njihov nogomet. Sel je na otok, da bi gledal meddržavno tekmo Škotska - Anglija, obenem pa je prisostvoval poljinalni igri za angleški pokal, kjer je bil na delu Arsenal. In je odkril WM sistem. To se zgodi, ko sestavlja moštvo mecen tipa Beretta, ki svoje odvišne milijone odvrže v nogomet, ne pa strokovnjak. Pozzo se n. pr. v svojem članku o isti tekmi ni čudil nad tem, da napadalci radi napadajo zdaj po levem, zdaj po desnem krilu, hitrimi izmenjavami mest, da povlečejo v obrambo brez posebnih ceremonij tudi obe zvezi, da je igra moška, da nikjer ne manjka kritje itd. Beretto pa je vse to impresioniralo in zaskrbelo. Prihodnji nasprotnik Italije je namreč Anglija; hudi poraz proti Belgiji pa je bil ponoven udarec po preostalih iluzijah o moči italijanskega nogometa.

Kako sestaviti moštvo, kakšno taktiko izbrati, da bo rezultat 18. maja v Firenzah vsaj časten? Ko se išče taktika, tožc pomeni, da moštvo samo ni dovolj močno, da bi se upirulo v odprtem boju, da vlada torej strah. A brez taktike bi bilo še slabše.

Glavni problemi, ki jih je treba rešiti: angleški napadalci igrajo z glavo kot tudi prizemno; eno in drugo jim ni problem. V primernem trenutku izberejo način, katerega nasprotnik slabše parira. Italijani so navajeni na prizemno igro in od preizkušenih srednjih branilcev ni nikogar, ki bi bil posebno siguren v igri z glavo. To je obramba. Z napadom pa je še slabše, saj je bil nespoben da bi preigral srednje dobro obrambo Belgije, tem manj bo verjetno odpravil z ljudmi kot Merrick (vratar), Ramsey in Garrett.

Na dan so prišle vse mogoče nove kombinacije, od katerih mnoge zagovarjajo celo ponoven nastop starega Silvija Piole, ki je letos v posebno dobri form

Teniški turnir v Rimu

RIM, 15. — Na mednarodnem teniškem turnirju za prvenstvo Italije, ki se je začel včeraj, tudi danes ni bilo večjih presenečenj, če izvzamemo poraz Italijana Marcella del Bella, ki ga je v treh setih premagal Čilenec Sanhueza. Marcello del Bello se je Južnoameričanu, ki je bil doslej v Evropi precej neznan, upiral samo v prvem setu, ki ga je izgubil šele po 20 gamesih. V tretjem setu je del Bello popolnoma popustil. Gardini, nada italijanskega tenisa, je imel zelo težak posel s povprečnim Nemcem Hermannom in ga je premagal šele v petem setu. Danec Nielsen, eden izmed favoritov turnirja, se je spotil, predno je v četrtem odpravil Italijana Sirolo, ki tehnično sicer nič ne pomeni, ki pa je fizično orjak. Jugoslovan Mitič je v treh setih odpravil Italijana Gorija.

Tudi v ženskem singlu ni bilo večjih presenečenj.

Tehnični rezultati: Mitič (Jugoslavija) : Gori (Italija) 6:4, 7:5, 2:0, predal; Sedgman (Avstralija) : Belardinelli (Italija) 6:1, 6:3, 6:3; Gardini (Italija) : Hermann (Nemčija) 6:2, 5:7, 6:3, 2:6, 6:1; Skonecki (prej Poljska) : Scaunigh (Italija) 7:5, 6:3, 6:3; Williams (Juž. Afrika) : Parri (Italija) 6:1, 6:4, 6:1.

Cucelli (Italija) : Bartroli (Spanija) 6:1, 6:2, 6:4; Bergamo (Italija) : Martinez (Spanija) 3:6, 6:4, 8:6, 6:3, Nielsen (Danska) : Sirola (Italija) 6:8, 6:1, 6:3, 6:4; Golden (ZDA) : Abboudy (Egipt) 6:1, 6:1, 6:0.

Migone (Italija) : Maotuš (prej CSR) 6:4, 5:7, 6:2, 6:4; Draper (Spanija) : Covi (Italija) 4:6, 6:1, 6:1, 6:3; Goepfert (Nemčija) : Luchetti (Italija) 6:0, 3:6, 6:3, 6:2; Peten (Belgija) : Pietrangeli (Italija) 6:4, 6:4, 4:6, 8:6; Soriano (Argentina) : Ghai (Indija) 6:3, 6:1, 6:3.

R. Del Bello (Italija) - Taverne (Čile) 6-2, 6-3, 6-2. Saenhueza (Čile) - M. Del Bello (Italija) 11-9, 6-3, 6-0. Ayala (Čile) - Sada (Italija) 6-1, 8-6, 6-3. Canepele (Italija) - Rodriguez (Kolumbija) 6-0, 6-2, 6-1. Brichant (Belgija) - Maggi (Italija) 9-7, 6-3, 6-4. Centonze (Italija) - Buchholtz (Nemčija) 9-9, prekinjeno zaradi teme.

KONEC VOJNE MED ZDA IN JAPONSKO

Podpis mirovne pogodbe

Podpisani so bili tudi sporazumi za varnost na Tihem oceanu

WASHINGTON, 15. — Danes ob 17.15 po našem času je predsednik Truman v Beli hiši podpisal mirovno pogodbo z Japonsko. Truman je podpisal važno listino v prisotnosti številnih fotografov in televizijskih snemalcev.

Poleg mirovne pogodbe so bili podpisani tudi pakti za varnost na Tihem oceanu, in sicer z Avstralijo, Novo Zelandijo, Japonsko in Filipini. Truman je ob tej priliki izjavil, da predstavljajo štirje dogovori o varnosti nadaljnji korak pri zagotovitvi miru in varnosti na Pacifiku. S podpisom mirovne pogodbe z Japonsko imajo ZDA pravico vzdrževati lastne oborožene sile na Japonskem in v tamkajšnjih vodah.

Zunanje ministrstvo javlja, da bo mirovna pogodba z Japonsko stopila v veljavo 8. aprila. V objavi je poudarjeno, da bo s tem omogočeno Japonski preiti iz položaja okupirane države v položaj suverene države. Poleg tega bodo v tem času lahko vse države, ki nameravajo vzpostaviti diplomatske odnose z Japonsko, izročile poverilna pisma ne več zavezniškemu vrhovnemu poveljniku, marveč glavnemu predstavniku japonske države.

MIROVNA POGAJANJA NA KOREJI

„Važne in resne seje"

PAN MUN JOM, 15. — Podkomisiji, ki obravnavata tretjo točko dnevnega reda, sta se danes sestali k polminutni seji ter izmenjali 22 besed. To je že tretja seja izpod minute. Kljub temu je general Nuckols izjavil, da so bili vsi ti sestanki, čeprav kratki, «zelo važni in resni». Delegati se bodo sestali ponovno jutri dopoldne.

Poveljstvo osme armade poroča, da je včeraj nad 50 tankov obstrelevalo severnokorejske položaje in onesposobilo za borbo nad 300 nasprotnikov. Do te akcije je prišlo pri ponovnem zavzetju nekega griča, za katerega so se vodile dolge bitke.

Položaj v Boliviji

BUENOS AIRES, 15. — Bolivijsko poslaništvo v Argentini je izdalo poročilo, ki govori o veliki zmagi demokratičnega nacionalnega gibanja na vsem ozemlju republike. Poročilo ugotavlja nadalje, da bo predsedniška dela do prihoda Viktoria Estensora, opravljal Hernan Simes Suazo. Po tem poročilu ima nova vlada namen v celoti spoštovati mednarodne dogovore in voditi politiko dobrega sosedstva in vzajemne pomoči med ameriškimi državami. Ob zaključku pravi poročilo, da je revolucija vzpostavila ustavo, zakone in svobodo, ki je bila kršena z vojaškim prevratom 16. maja preteklega leta.

Estensor se je včeraj poslovil v Buenos Airesu od generala Perona in njegove žene. Novi predsednik bolivijske republike bo namreč danes odpotoval v La Paz in prevzel oblast.

Kolesarska dirka po Maroku

RABAT, 15. — V Casablanki se je začela danes krožna kolesarska dirka po Maroku. Tekmovanje obsega 14 etap z 2786 km in bo trajalo petnajst dni.

V prvi etapi Casablanca - Rabat (207 km) je zmagal Belgijec Declercq v času 5 ur, 41' in 41". V istem času so prišli na cilj tudi Italijan Giacchero, Belgijec Blomme in Francoz Renaud, tri sekunde kasneje pa Italijan Piazza, ki se je uvrstil na peto mesto.

Mladinski nogometni turnir v Barceloni

BARCELONA, 15. — V polfinalu mednarodnega mladinskega turnirja se je tekma Belgija-Avstrija tudi po dodatku 20 minut končala neodločeno 2:2. Poseči so morali po žrebanju; Avstrija, ki ji je žreb v nedeljo prisodil zmago po neodločeni igri s Francijo, je to pot izpadla in tekmovanje bo nadaljevala Belgija.

V drugi polfinalni tekmi je Španija premagala Anglijo z dokaj zgovornim rezultatom 4:1 (3:1). V tolažilnih tekmah med včerajšnjimi premaganci je Švica premagala Francijo s 4:2 (2:2).

V četrtek bo finalna tekma med Španijo in Belgijo in tekma za tretje in četrto mesto med Avstrijo in Anglijo.

Lani je na mladinskem turnirju za evropsko prvenstvo prepričljivo zmagala Jugoslavija, ki pa letos svojega naslova ne brani, ker je turnir v Francovi Španiji.

Teniški turnir v Rimu

RIM, 15. — Na mednarodnem teniškem turnirju za pr-

UNIV. PROF. DR. VIKTOR NOVAK: **MAGNUM CRIMEN**

VATIKANSKA POLITIKA DO JUGOSLOVANOV POD ITALIJO

III.

Prepoved prostozidarstva in odstranitev prostozidarskih znakov z Garibaldijevega spomenika, ki z Janikula kljubovalno, preteče gleda proti Vatikanu, so v Vatikanu sprejeli z občutki hvaležnosti in priznanja in z velikimi upi. Heroja Rissorgimenta in enega izmed ustanoviteljev masonerije v Italiji so s preprosto gesto prelevili v fašista in klerikalca. Zato je Mussolini, ki se je zavedal svojih koncepcij obnovitve močnega rimskega imperija, sklenil popuščati, prilagojevati se, darovati in nuditi, če pa treba, tudi groziti z nasilji vseh vrst, samo da bi v polni meri izkoristil avtoriteto in moč rimske cerkve za svoje velike imperialistične načrte.

Med posebne pozornosti Vatikana do italijanskega diktatorja spada gesta, ki je bila v cerkvenih protokolih dotlej neznana. Znano je, da katoliška cerkev naroča duhovništvu, naj se v mašah in molitvah spominja vladarja države in molj za njega. To je dotlej veljalo samo za državne glavarje; edino italijanski kralj je bil izvzet, ker se ime izobčenih v cerkvi ne sme omenjati. Pij XI. je šel preko tega in naročil svojim duhovnikom, kot je poročal leta 1923 klerikalni *«Corriere d'Italia»*, naj molijo za kralja Viktorja Emanuela, poleg tega pa da se *«morajo posebno pri duhovnih vajah s toplimi molitvami spomniti Mussolinija, da bi mu bog podelil dovolj moči za zmago nad vsemi notranjimi in zunanjimi sovražniki»*. Ta, zdi se, prva službena zveza med Vatikanom in fašizmom oziroma njunima poglavarjema je nedvomno pri Slovencih in Hrvatih v Julijski krajini povzročila mračne slutnje, saj so že dotlej doživeli težka razočaranja s cerkvijo, ki se je postavila v službo njihovega raznarodovanja. Molitve za največjega sovražnika Slovanov v Julijski krajini, v katerih je že iredenta, predhodnice fašizma, videla oviro za prodiranje fašističnega imperializma — in te molitve so morali moliti tudi duhovniki v Julijski krajini, Slovenci in Hrvati — so bile nedvoumen znak, v kakšni smeri se bo razvijala cerkvena politika Pija XI. v odnosu do fašizma in njegovega režima in do slovanske manjšine.

Ogromen niz dokumentov omogoča jasen vpogled v sodelovanje med fašizmom in rimsko kurijo, od njegovih začetkov leta 1922 pa vse do zloma fašizma leta 1943. Vendar je uradni in poluradni tisk rimske kurije po sramotnem padcu Benita Mussolinija in njegovega režima poskušal dokazovati svetu, da tega sodelovanja in odvisnosti cerkve od fašizma sploh ni bilo. Dva izrazita antifašista, politika in znanstvenika-zgodovinarja, Gaetano Salvemini in Giorgio La Piana, sta to sodelovanje dokazala v svoji znanstveno-politični publikaciji *«What to do with Italy»*)«Kaj storiti z Italijo») v četrtem poglavju, ki govori o Vatikanu in fašizmu, o Vatikanu in predsedniku Rooseveltu, o Vatikanu in vojni, prav tako pa tudi o povojnih načrtih v zvezi z rimsko kurijo. Prav tako vsebuje sedmo poglavje posebne poglede na cerkev in državo v povojni Italiji, zlasti v zvezi z lateransko pogodbo in s fašistično-vatikanskim konkordatom *(New York, 1943. 80-149, 243-260)*.

Ko je klerikalno-badoljevski list *«L'Idea»* (25. III. 1944) začel polemizirati z nekim spisom G. Salveminija, ki govori o Vatikanu in njegovi odgovornosti za tri vojne, abesinsko, špansko in drugo svetovno vojno, je Salvemini odgovoril v bostonskem *«La controcorrente»* (septembra 1944) in prikazal v sintezi osnovne linije dokumentacije, iz katere je razvidna ta povezanost in sodelovanje s fašizmom v dveh dolgih desetletjih, čeprav se branilci klerikalnih tez sklicujejo na obsodbe, ki jih je Pij XI. izrekel proti fašizmu, kadar je ta v nekaterih podrobnih verskih vprašanjih prišel v nesoglasje s cerkvenimi nauki glede odnosov cerkve in države.

Da bi bil sam odnos klerofašizma, da tako z enim imenom označimo politiko rimske kurije in fašizma do jugoslovanske manjšine v Julijski krajini, jasnejši in določnejši, si je treba ogledati te klerofašistične elemente, ki jih navajata Salvemini in La Piana, pa tudi nekatere druge.

Salvemini poudarja, da je povsem mogoče, da se dve osebi v nekaterih točkah ne strinjata, da pa se lahko strinjata in lahko sodelujeta («fare causa comune») v mnogih ostalih točkah. Don Sturzo, voditelj «Partito popolare», ki je bil od samega začetka fašizma z njim sprt, je moral občutiti takoj po prihodu Pija XI. na papeški prestol, da bosta on sam in njegova stranka žrtvovana v korist fašizma *(Luigi Salvatorelli, La politika della Santa Sede, 176)*. Toda ta Don Sturzo se ni strinjal s fašizmom v tolikih točkah, da nikoli ni mogel z njim sodelovati, medtem ko se Pij XI. ni strinjal samo v redkih točkah, bil pa je z njim složen v mnogih drugih. To je osnovna razlika med obema stališčema do fašizma, med stališčem takratne klerikalne stranke v Italiji in med stališčem Vatikana. Pij XI. je kritiziral fašizem samo v onih točkah, kjer je prišla fašistična doktrina navzkriž s katoliško, kritiziral je samo cerkveno politiko Mussolinija, kadar se ni strinjala s katoliško doktrino. Toda Pij XI. nikoli ni kritiziral notranje in mednarodne politike Mussolinija. Salvemini pravi, da bi za sodelovanje Mussolinija in Pija XI. lahko nanizal celo knjigo dokazov. *(G. Salvemini, Il Vaticano e il fascismo. Gli atti del clero cattolico in favore dell'uomo della Provvidenza. Rim 1945, 2.)*

Januarja 1923 je imel kardinal Gasparri, državni tajnik Pija XI., tajen razgovor z Mussolinijem v hiši grofa Santuccija, predsednika Banco di Roma. Sporazumela sta se, da je treba rešiti rimsko v